

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЧЕРНІГІВСЬКИЙ КОЛЕГІУМ»
ІМЕНІ Т.Г. ШЕВЧЕНКА
ФІЛОЛОГІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
КАФЕДРА ІНОЗЕМНИХ МОВ
КАФЕДРА УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ І ЛІТЕРАТУРИ

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

ФОРМУВАННЯ АНГЛОМОВНОЇ ЛЕКСИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ УЧНІВ 10 КЛАСІВ ЗАКЛАДІВ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ У ПРОЦЕСІ ЗМІШАНОГО НАВЧАННЯ

Спеціальність 014 Середня освіта

(Українська мова і література. Англійська мова)

Галузь знань 01 Освіта / Педагогіка

Освітній ступінь «МАГІСТР»

Виконала:

студентка 2 курсу, групи МУА 23

Сай Катерина Юріївна

Науковий керівник:

канд. пед. наук, доцент

Городнича

Лариса Віталіївна

Чернігів 2023

Роботу подано до розгляду «___» _____ 20___ року

Студентка

(підпис)

Катерина САЙ

(прізвище та ініціали)

Науковий керівник

(підпис)

Лариса ГОРОДНИЧА

(прізвище та ініціали)

Рецензент

(підпис)

Оксана БИКОНЯ

(прізвище та ініціали)

Кваліфікаційна робота розглянута на розширеному засіданні кафедри іноземних мов та кафедри української мови і літератури

протокол № 5 від «7» грудня 2023 року

Студентка допускається до захисту роботи в екзаменаційній комісії.

Завідувач кафедри іноземних мов,

гарант освітньої програми

(підпис)

Лариса ГОРОДНИЧА

(прізвище та ініціали)

Завідувач кафедри

української мови і літератури

(підпис)

Тетяна ХОМИЧ

(прізвище та ініціали)

ЗМІСТ

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ СКОРОЧЕНЬ.....	5
ВСТУП.....	6
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ АНГЛОМОВНОЇ ЛЕКСИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ УЧНІВ 10 КЛАСІВ У ПРОЦЕСІ ЗМІШАНОГО НАВЧАННЯ.....	11
1.1. Зміст формування лексичної компетентності учнів 10 класів.....	11
1.2. Психолого-педагогічні передумови формування в учнів 10 класів англomовної лексичної компетентності.....	21
1.3. Особливості організації змішаного навчання у процесі формування в учнів 10 класів англomовної лексичної компетентності.....	30
ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 1.....	39
РОЗДІЛ 2. МЕТОДИКА ФОРМУВАННЯ АНГЛОМОВНОЇ ЛЕКСИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ УЧНІВ 10 КЛАСІВ У ПРОЦЕСІ ЗМІШАНОГО НАВЧАННЯ.....	40
2.1. Організація процесу формування в учнів 10 класів англomовної лексичної компетентності.....	40
2.2. Аналіз вправ для формування англomовної лексичної компетентності учнів 10 класів під час змішаного навчання.....	46
2.3. Комплекс вправ для формування англomовної лексичної компетентності учнів 10 класів під час змішаного навчання за темою «Живопис. Мистецтво» («Painting. Art»).....	55
ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 2.....	62
РОЗДІЛ 3. ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНА ПЕРЕВІРКА ЕФЕКТИВНОСТІ ФОРМУВАННЯ АНГЛОМОВНОЇ ЛЕКСИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ УЧНІВ 10 КЛАСІВ У ПРОЦЕСІ ЗМІШАНОГО НАВЧАННЯ.....	64

3.1. Організація та проведення експериментального дослідження.....	64
3.2. Статистична обробка та інтерпретація результатів експерименту.....	66
3.3. Методичні рекомендації щодо організації процесу формування англomовної лексичної компетентності учнів 10 класів під час змішаного навчання.....	69
ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 3.....	71
ВИСНОВКИ.....	72
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	75
АННОТАЦІЇ.....	80
ДОДАТКИ.....	84

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ СКОРОЧЕНЬ

ЛО – лексична одиниця / одиниці;

ЗЗСО – заклад / заклади загальної середньої освіти;

ЛК – лексична компетентність;

ІКТ – інформаційно-комунікативні технології;

ЗМ – зразок мовлення;

ІМ – іноземна мова (англійська);

ІКК – іншомовна комунікативна компетентність;

АЛК – англомовна лексична компетентність.

ВСТУП

Сучасний світ мінливий в усіх сферах суспільної діяльності: у економічній, у політичній, у духовно-культурній, й звісно – у соціальній. Україна впевнено прямує до освітнього, культурного й економічного простору Європи та намагається відповідати затребуваним соціальним навичкам. Однією з них є знання іноземної мови. Тому перед закладами загальної освіти постає завдання не лише навчити іноземної мови, а й розвивати навички міжкультурного спілкування.

Окрім міжнародного значення, навчальна програма з іноземної мови акцентує увагу на розвитку творчих здібностей учнів, критичного мислення, формуванні здатності адаптуватись до швидких змін у світі та суспільстві.

В умовах воєнних дій та вже пройденої пандемії шкільна освіта змушена адаптуватись до змін. Вчителі й учні освоюють змішану форму навчання.

Змішане навчання, або Blended Learning як форма організації навчання передбачає поєднання очної та дистанційної форм роботи. При цьому роль вчителя не применшується – вчитель із передавача знань стає координатором процесу.

Змішане навчання – необхідність в умовах дистанційного навчання. Завдяки змішаному навчання освітній процес стає модернізованим, гнучким, модульним, доступним, а також не менш важливою рисою, мобільним.

Дослідженням питання про використання інформаційно-комунікативних технологій у вивченні іноземної мови, а також розробкою методичних рекомендації щодо організації змішаного навчання в загальноосвітніх закладах займались вітчизняні науковці: В. М. Кухаренко, Л. В. Калініна, А. М. Стрюк, С. М. Березенська, Ю. В. Триус, С. Ю. Ніколаєва, І. В. Максак, К. Л. Бугайчук, Н. В. Рашевська та інші. А також зарубіжні дослідники: I.E. Allen, B. Barrett, J. Bersin, C.J. Bonk, C. Dziuban, R. Garrett, R. Garrison, H. Kanuka, S. Kmnar, A. Picciano, P. Sharma, P. Shea.

Дидактичні умови використання комп'ютерної техніки в школі розглядаються в дослідженнях А. Верлань, М. Головань, І. Іваськів, Т. Коваль, В. Мадзігон, В. Лапінського, М. Семко. В. Руденко та інших.

Дана проблема зосереджена в багатьох працях, але жодна з них не розкриває процес формування англомовної лексичної компетентності учнів 10 класів в умовах змішаного навчання, тому необхідність в обґрунтуванні та методичному забезпеченні процесу формування англомовної лексичної компетентності учнів 10 класів в умовах змішаного навчання, з одного боку, та відсутність відповідних досліджень, з іншого боку, визначають **актуальність** роботи.

Об'єктом дослідження є процес формування англомовної лексичної компетентності учнів 10 класів.

Предметом є методика формування англомовної лексичної компетентності учнів 10 класів в умовах змішаного навчання з використанням авторського сайту «ENGLISH STUDIO».

Мета дослідження – є вивчення теоретичних основ, розробка комплексу вправ для учнів 10 класів загальноосвітніх навчальних закладів на основі гнучкої моделі змішаного навчання та впровадження розробленої методики у навчальний процес.

Для досягнення мети необхідно вирішити такі **завдання**:

- з'ясувати зміст формування лексичної компетентності учнів 10 класів;
- визначити психолого-педагогічні передумови формування в учнів 10 класів англомовної лексичної компетентності;
- дослідити особливості організації змішаного навчання у процесі формування в учнів 10 класів англомовної лексичної компетентності;
- провести аналіз вправ та застосунків для формування англомовної лексичної компетентності учнів 10 класів під час змішаного навчання;
- розробити комплекс вправ для формування англомовної лексичної компетентності учнів 10 класів під час змішаного навчання;
- організувати та провести експериментальне дослідження;

- запровадити розроблений комплекс вправ у навчальний процес учнів 10 класу закладів загальної середньої освіти;
- узагальнити результати дослідження;
- сформулювати методичні рекомендації щодо організації формування англомовної лексичної компетентності учнів 10 класів у процесі змішаного навчання.

Для розв'язування зазначених завдань у дослідженні були використані такі **методи дослідження**: *теоретичні* - критичний аналіз вітчизняних та іноземних педагогічних, методичних і психологічних джерел, навчальних програм із метою узагальнення теоретичних аспектів із проблем дослідження; моделювання навчального процесу з використанням запропонованої методики; аналіз, синтез при розгляді існуючих результатів теоретичного дослідження з метою формулювання методичного потенціалу вправ з комп'ютерною підтримкою у процесі змішаного навчання; *емпіричні* – анкетування вчителів та учнів з метою дослідження труднощів організації змішаного навчання та виявлення результатів після проходження навчання з використанням авторського сайту «ENGLISH STUDIO».

Теоретична цінність роботи полягає в теоретичній розробці технології формування англомовної лексичної компетентності у процесі гнучкої моделі змішаного навчання в учнів 10 класу закладів загальної середньої освіти.

Практичне значення результатів дослідження полягає в розробці комплексу вправ для формування англомовної лексичної компетентності у процесі гнучкої моделі змішаного навчання в учнів 10 класу закладів загальної середньої освіти та у можливості використання цих вправ на уроках англійської мови.

Кваліфікаційна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел, резюме українською та англійською мовами й додатків. Робота викладена на 93 аркушах паперу.

У вступі обґрунтовується актуальність теми роботи, об'єкт, предмет, мета та завдання, вказуються застосовані методи дослідження, визначається наукова новизна роботи та її практичне значення.

Перший розділ присвячено розгляду теоретичних основ формування англомовної ЛК учнів 10 класів. У ньому розглядаються зміст формування ЛК учнів 10 класів, психолого-педагогічні передумови формування в учнів 10 класів англомовної лексичної компетентності, особливості організації змішаного навчання в процесі формування в учнів 10 класів англомовної лексичної компетентності.

У другому розділі представлено методику формування англомовної ЛК в учнів 10 класів у процесі змішаного навчання: розглянуто етапи організації процесу формування в учнів 10 класів англомовної лексичної компетентності, проаналізовано вправи для формування англомовної лексичної компетентності учнів 10 класів під час змішаного навчання, представлено комплекс вправ для формування англомовної лексичної компетентності учнів 10 класів під час змішаного навчання за темою «Живопис. Мистецтво» («Painting. Art»).

У третьому розділі описано організацію та хід проведення експериментальної перевірки ефективності розробленої методики, а також сформульовано методичні рекомендації щодо організації процесу формування англомовної лексичної компетентності учнів 10 класів під час змішаного навчання. У висновках підбиваються підсумки наукового дослідження.

Апробація. Результати наукового дослідження були апробовані та представлені у тезах:

1. «Труднощі формування англомовної лексичної компетентності учнів 10 класів у процесі змішаного навчання та шляхи їх усунення»: КУЛЬТУРОМОВНА ОСОБИСТІТЬ ФАХІВЦЯ У ХХІ СТОЛІТТІ (присвячена 300-річчю від дня народження Григорія Сковороди) VI Міжнародна науково-практична конференція, Суми, 8-9 грудня 2022 року / December 8-9, 2022

2. «Особливості організації змішаного навчання у процесі формування в учнів 10 класів англомовної лексичної компетентності»: Всеукраїнська науково-практична конференція молодих науковців та студентів «Сучасна освіта: перспективи розвитку», секція «Актуальні питання методики навчання іноземних мов у закладах середньої та вищої освіти», Чернігів, 28 березня 2023.

Публікації. Основні наукові положення та результати дослідження відображено у матеріалах Всеукраїнської науково-практичної конференції молодих науковців та студентів «Сучасна освіта: досвід і новаторство»: назва – «Особливості організації змішаного навчання у процесі формування англомовної лексичної компетентності учнів 10 класів». С. 73-74.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ АНГЛОМОВНОЇ ЛЕКСИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ УЧНІВ 10 КЛАСІВ У ПРОЦЕСІ ЗМІШАНОГО НАВЧАННЯ

1.1. Зміст формування лексичної компетентності учнів 10 класів

У сучасному світі знання іноземної мови стало невід'ємною ланкою в житті кожної людини, оскільки цього потребує сучасний етап розвитку світу й суспільства, а також стрімкий розвиток міжнародних відносин між різними країнами має не останню в цьому роль. Англійська мова є однією з основних мов перемовин та договорів – вона стала інтернаціональною, нею володіє близько двох мільярдів осіб. Англійська мова є найпоширенішою у світі мовою за кількістю мовців і третя найпоширеніша мова за кількістю носіїв. Розглядаючи знання будь-якої іноземної мови, можна сказати, що воно є важливою передумовою для культурних, професійних та економічних результатів.

Вивчення та засвоєння знань з іноземної мови в старших класах є не менш важливим, ніж на початковому етапі. У старшій школі продовжується формування психолінгвістичних основ іншомовної комунікативної компетенції, які необхідні й для подальшого вдосконалення в оволодінні іноземною мовою, в нашому випадку, англійською. Комунікація та співпраця між людьми, які спілкуються різними мовами, вимагає суттєвих змін у підходах до навчання іноземної мови в закладах середньої освіти. Навчання має забезпечувати реалізацію практичних, розвивальних та виховних цілей. Оволодіння іноземною мовою повинно сприяти культурному, психологічному і фізичному розвитку учнів. Навчання різних видів мовленнєвої діяльності відбувається на основі сформованих навичок: фонетичних, лексичних та граматичних.

Навчання нової лексики є одним з головних завдань для вчителів англійської мови в старших класах. У цьому віці в учнів достатньо розвинені вміння й навички, які пов'язані з використанням різних виразів та слів у

мовленні. Тому, можемо зробити висновок, що метою формування лексичної компетентності в школі є формування лексичного запасу учнів, яких заснований на визначеному лексичному мінімумі, яким мають володіти учні на час закінчення старшої школи. Цей лексичний мінімум має відповідати змісту і цілям навчання іноземних мов у конкретному навчальному закладі, профільному / не профільному (гуманітарного / не гуманітарного спрямування) класі.

Хочемо розпочати з визначення поняття «компетентність» різними джерелами та вченими та дослідниками. «Словник української мови» надає два тлумачення терміну *компетентність*: властивість за значенням компетентний 1) який має достатні знання в якій-небудь галузі; який з чим-небудь добре обізнаний; тямущий; 2) який ґрунтується на знанні; кваліфікований [1].

Леонтян М.А. визначає сутність компетентності як кінцевий результат набуття набору компетенцій, основну роль в якому відіграють особистісні характеристики індивіда (ініціативність, креативність та ін.). Вчений зазначає, що наявність компетентності передбачає здатність людини не втратити самовладання і вміння швидко орієнтуватись в форс-мажорних ситуаціях, при цьому спираючись на індивідуальні риси характеру, через перетворення якісних набутих навичок і знань на якісне виконання поставленої задачі [13].

Розглянемо детальніше поняття «лексична компетентність». Серед вчених існують як схожі, так і розрізнені думки щодо цього визначення.

Н. Сіранчук зазначає, що це «здатність особистості швидко і якісно, на рівні програми оперувати не словами, а семантичними полями, зі складу яких людина обирає потрібне слово, словосполучення, щоб із можливою точністю висловити свою думку вмовленні, спілкуванні, з опорою на граматичну структуру мови (макроструктуру мови)» [27, с. 40].

В. Новосьолова вважає, що це оволодіння «лексичними засобами мови й умінні користуватися ними (...), передбачає багатий словниковий запас;

правильне вживання слова відповідно до поняття, що це слово виражає; ураховує можливості лексичної сполучуваності слів» [21, с. 12].

О. Кучерук, зазначає, що це інтегративне особистісне утворення «що дає змогу застосовувати лексичні знання в навчально-мовній практиці, у різних видах мовленнєвої діяльності й ситуативно виправдано користуватися лексичними засобами під час спілкування в умовах соціальної комунікації» [12].

Лексична компетентність – здатність людини до правильного оформлення своїх висловлювань відповідно до контексту та розуміння мовлення інших, що базується на взаємодії навичок, знань, а також на лексичній усвідомленості. Успішність формування лексичної компетентності залежить від рівня сформованості лексичних навичок, обсягу отриманих і засвоєних знань про лексику мови та мовлення й взаємодії цих складових на основі загальної мовної лексичної усвідомленості.

Такі висловлення вчених дають підставу стверджувати, що лексична компетентність сучасного учня визначається його рівнем володіння лексичним апаратом іноземної мови в залежності від ситуацій мовлення, дотримання лексичних норм іноземної мови, глибоким розумінням семантики слів, свідомим поповненням словникового запасу та вмінням застосовувати отримані знання на практиці, враховуючи конкретні ситуації спілкування.

До іншомовної лексичної компетентності входять такі компоненти: лексичні навички, знання та здатність їх використання в різних ситуаціях та видах мовленнєвої діяльності (письмі, читанні, аудіюванні та говорінні). Основна мета формування іншомовної лексичної компетентності – це формування продуктивних та рецептивних лексичних навичок.

Успішність засвоєння цих навичок залежить від багатьох чинників. Наприклад, від вміння учня спостерігати за мовним матеріалом, порівнювати та аналізувати мовні явища, працювати з словниками, будувати здогадки на рівні контексту тощо.

Формування англомовної лексичної компетентності проходить через такі етапи:

1. *Етап ознайомлення* (презентація навчального матеріалу) – передбачає отримання учнями уявлення про звуковий та графічний образ лексичних одиниць, а також формування зв'язків між іншомовним словом та його значенням;
2. *Етап закріплення мовного матеріалу* – передбачає встановлення міцних зв'язків між лексичною одиницею та її значенням. На цьому етапі варто приділити увагу вправам на закріплення вживання вивчених ЛО в комунікативному контексті;
3. *Етап практичного елемента в спілкуванні* – передбачає розвиток вмінь та навичок використовувати лексику в різних видах мовленнєвої діяльності, на цьому етапі створюються міцні зв'язки між лексичною одиницею та її значенням.

До змісту навчання лексики входять 2 компоненти: предметний і процесуальний.

Перш ніж виокремлювати навчання лексичної компетентності учнів старших класів, необхідно зазначити, що вчені та дослідники виділяють активний та пасивний словниковий запас під час формування в учнів лексичних одиниць. Ці дві категорії суттєво відрізняються одна від одної.

Предметний компонент. До нього входить той матеріал, який мають опанувати учні у ЗЗСО, а саме шкільний лексичний мінімум, що складається з реального та потенціального словника.

Реальний словниковий запас є основою для формування потенціального словника й поділяється на:

Активний лексичний мінімум передбачає використання учнями лексичних одиниць для вираження своїх думок в письмовій та усній формах, й матимуть здатність розуміти та виділяти прочитані та почуті лексичні одиниці з контексту, який засвоюють в різних формах (аудіювання, читання, письмо). Обсяг активного словника може бути різним у різних видах

спілкування. Так, наприклад, для підтримки елементарної бесіди достатньо володіти 300 ЛО; для бесіди на будь-яку тему необхідно володіти орієнтовно 1000 ЛО; володіння 2.500 ЛО забезпечує високий розмовний рівень; а для розуміння будь-якого неспеціального тексту – 8000 ЛО. Пасивний мінімум передбачає, що учні розумітимуть лексику при сприйманні чужих думок в усній та письмовій формах (під час аудіювання та читання, відповідно) [19].

Виділяють також ще один вид словникового запасу – потенційний. Потенційний словник складають незнайомі лексичні одиниці, про значення яких читач / слухач може дізнатись на основі здогадки під час читання або аудіювання.

До потенційного словника належать:

- 1) інтернаціональні слова, подібні за звучанням і / або написанням та значенням до слів рідної мови;
- 2) похідні та складні слова, що складаються з відомих компонентів;
- 3) конвертовані слова;
- 4) нові значення відомих багатозначних слів;
- 5) лексичні одиниці, про значення яких учні можуть здогадатися за контекстом [30, с. 19].

Процесуальний компонент змісту навчання лексики. Це лексичні навички на знання.

Лексичними знаннями є відображення у свідомості учня результату пізнання лексичної системи ІМ у вигляді поняття про цю систему і правил користування нею.

Лексичні знання – це знання про:

- лексичну сторону мовлення;
- усну і письмову форми слова;
- їх семантику (денотативне і конотативне значення);
- відносну цінність слова або його здатність мати антоніми, синоніми,
- омоніми, пароніми, стилістичну і соціокультурну забарвленість;
- синтаксичну і лексичну сполучувальні цінності слова;

- правила словотвору (складання слів, конверсії тощо);
- типи словників;
- основні поняття, пов'язані зі структурою слова: (корінь, префікс, суфікс);
- схожість та/або розбіжність у лексичних системах рідної та іноземної мов.

Лексична навичка представляє собою автоматизовану дію, яка може бути як репродуктивною, так і рецептивною. Вона гарантує правильне використання лексичних засобів при власному мовленні і адекватне розуміння лексичних виразів у мовленні інших осіб.

У процесі вивчення лексичного матеріалу учні можуть здогадуватись про значення слова за допомогою деяких прийомів самостійного розкриття значень, наприклад: слова, які створені за допомогою відомих учням суфіксальних похідних (singer, writer, firefighter: -er у більшості випадків, якщо це іменники, означатиме професію); велика кількість слів, які мають схожі корені з українськими словами (aquarium, platform); багатозначні слова, які можуть мати абсолютно інше значення. Такі лексичні одиниці можуть вважатись джерела потенційного словника.

До основних завдань навчання лексичної компетентності на уроках англійської мови, які будуть враховувати формування активного і пасивного словників (лексичного запасу), можемо виділити такі:

- розвиток навичок виразності та точності вимови, які передбачають впевненість у висловленні власних думок та ідей з використанням різноманітних слів та виразів;

- формування вміння розуміти й використовувати нові лексичні одиниці у різних комунікативних ситуаціях, як усних, так і письмових;

- розширення лексичного запасу з різних тем й засвоєння значень слів та доцільність їх вживання;

- розвиток культури мовлення;

- формування навичок самостійної роботи з лексичними одиницями, яка вимагає від учнів роботи зі словниками, різноманітною іноземною

літературою (в нашому дослідженні - англomовною) й роботи з інтернет-джерелами.

Зміст навчання забезпечується насамперед єдністю предметного, процесуального та емоційно-ціннісного компонентів і створюється на основі взаємопов'язаного оволодіння іноземною мовою і культурою народу, що нею спілкується. Такий підхід зумовлює формування готовності учнів до іноземної міжкультурної комунікації у межах типових тем, сфер і різноманітних комунікативних ситуацій, визначених навчальною програмою. На кінець 11-го класу учні загальноосвітнього навчального закладу досягають рівня B1 (для тих, хто вивчає першу іноземну мову), учні спеціалізованої школи з поглибленим вивченням іноземної мови – рівня B2, а ті учні, які оволодівають другою іноземною мовою, досягають рівня A2+, що відповідає Загальноєвропейським рекомендаціям з мовної освіти [24].

На кожному етапі навчання іноземній мові, включаючи старшу школу, ключовим є урахування лінгвістичного компоненту. Цей компонент включає в себе мовний матеріал (слово, словосполучення, речення) і його відбір, послідовність та дозування. За словами методистів, вивчення лексичного складу англійської мови дозволяє використовувати його в усному мовленні, розуміти значення слів у висловлюваннях, які слухаються, розпізнавати слова в письмовому контексті під час читання і ефективно користуватися ними при вираженні власних думок у письмовій формі.

Важливим моментом є те, що від поетапного засвоєння, збагачення вокабуляру, розвитку рецептивних та репродуктивних лексичних навичок залежить здатність учнів вільно висловлювати думки англійською, а перед викладачем постає актуальна проблема пошуку ефективних стратегій, методів та засобів формування англomовної лексичної компетенції [28].

Лексична компетентність передбачає засвоєння учнями 10-го класу таких тем: «Я, моя родина, мої друзі» («Me, My family and My friends»), «Спорт і дозвілля» («Sport and Leisure»), «Харчування» («Food»), «Природа і погода» («Nature and Weather»), «Живопис. Мистецтво» («Painting. Art»), «Наука і

технічний прогрес. Природа і довкілля» («Science and Technical progress. Nature and Environment»), «Подорож» («Travelling»), «Шкільне життя» («School life»), «Робота і професії» («Work and Professions»), «Україна в світі» («Ukraine in the world») [24].

В основі роботи над лексикою лежать певні закономірності, принципи, дотримання яких є необхідною умовою ефективності процесу навчання. До них відносяться такі дидактичні принципи: наочності, активності, систематичності, науковості, урахування вікових особливостей учнів, усвідомленості, міцності; методичні принципи: комунікативної направленості (введення учнів в усну або письмову комунікацію), диференціації та інтеграції, урахування рідної мови, ситуативності, колективної взаємодії, життєвої орієнтації навчання.

Для організації процесу оволодіння англійською мовою необхідно спиратися на методологічний компонент, який спрямований на формування в учнів раціональних прийомів навчання: отримання знань шляхом спостереження за фактами мови і шляхом їх аналізу; навичок та умінь роботи з навчальним матеріалом; оволодіння правилами виконання завдань та самоконтролем.

Узагальнюючи вищесказане, можемо зазначити, що формування англомовної лексичної компетентності учнів 10 класів є складним процесом, який зумовлюється певним рядом труднощів, зумовлених індивідуальними особливостями учнів; умовами навчання та самою мовою, яка вивчається [16, с. 217-218]. Отже, методика формування англомовної лексичної компетентності в умовах змішаного навчання є однією з успішних передумов успішного засвоєння учнями навчального матеріалу.

Хочемо ще раз наголосити на важливості принципу вікової відповідності у завданнях і складності текстів, бо розуміння та посильність виконання – ключ до успіху у вивченні іноземної мови.

Вивчення лексики у школі має одне з найголовніших ролей. Аналізуючи наукові праці великої кількості дослідників можемо дійти спільного висновку,

що рівень оволодіння лексикою визначає розвиток мовленнєвих умінь старшокласників. Виходячи із щойно зазначеного, скажемо, що основним завданням в процесі підготовки учнів 10 класів є застосування набутих знань у практичній діяльності, а також оволодіння активним словниковим запасом та розвиток умінь вільно оперувати ним у відповідних мовленнєвих ситуаціях.

Формування лексичної компетентності обов'язково відбувається у зв'язках лексичного пласту з фонетикою, орфографією, граматиною та стилістикою, оскільки слово це явище надзвичайно багатогранне. Успішне засвоєння лексики залежить від багатьох чинників: різні підходи, принципи, методи і прийоми, закономірності навчання та ін.

Лексичний аспект спілкування має такі особливості, які полегшують його засвоєння, проте є й такі, що його ускладнюють, ті, що пов'язані із формою слова (звуковою, графічною, граматичною), його значенням, характером сполучуваності з іншими словами, вживанням слів, й розходженням зі словами з рідної мови [18].

Формування лексичної компетентності відбувається поетапно: пропедевтичний етап (початкові класи), систематичне вивчення лексики, розгляд лексичних явищ під час вивчення словотвору й граматики, функціонально-стилістичний етап. В. Тихоша наголошує, що лексичний матеріал вибудовано за лінійно-ступінчатим принципом, що уможливує «враховувати вікові особливості учнів і розвиваючий характер навчання, який вимагає випереджального засвоєння знань і передовсім засвоєння знань про слово і речення, що забезпечують комунікативний аспект мови».

Лексика, у загальному розумінні, є основною ланкою під час вивчення мови, яка утворює цілісні змістовні зв'язки. Під терміном лексика розуміють сформований словниковий запас певної мови, її окремих сфер чи діалектів [36, с. 764]. Лексика має системотворче значення для отримання необхідних навичок всіх видів комунікації: говоріння, читання, аудіювання та письма. Вона тісно пов'язана із такими розділами мовознавства як фонетика та граматика. Під час вивчення різних аспектів мови варто звертати увагу на

вокабуляр (словниковий склад мови), оскільки навіть на початковому етапі можна спілкуватись окремими словами, без знань граматики. Проте повноцінне спілкування передбачає взаємодію всіх перерахованих вище компонентів.

Nation I.S.P. пропонує розглядати поняття іншомовна лексична компетентність як сукупність трьох типів знання, а саме:

- 1) форми (усна, письмова, частини слів);
- 2) значення (пряме і переносне);
- 3) використання слів (граматична функція, сполучення слів, обмеження щодо вживання тощо) [39, с. 33].

Ю.П. Федоренко визначає фундаментом іншомовної лексичної компетентності такі складники: мовний (наявність граматичних, фонетичних, графічних та орфографічних навичок) й мовленнєвий (здатність застосовувати набуті граматичні, фонетичні, графічні та орфографічні навички на варіативно-адаптивному рівні залежно від конкретних мовленнєвих умов) [31, с. 84].

Автори «Загальноєвропейських рекомендацій з мовної освіти» пропонують тлумачення лексичної компетентності, як знання і здатність використовувати мовний словниковий запас – складається з лексичних та граматичних елементів.

Там же зазначається про лексичний діапазон володіння іноземною мовою:

C2 – може вільно користуватись дуже широким лексичним репертуаром, у тому числі ідіоматичними виразами та колоквіалізмами; виявляє розуміння конотативних рівнів значення.

C1 – вільно володіє широким лексичним репертуаром, що дозволяє долати важкі місця шляхом перефразування; пошуки виразів або альтернативних стратегій ледь помітні; вільно вживає ідіоматичні вирази та колоквіалізми.

B2 – вільно володіє лексикою на найбільш загальні теми та теми, пов'язані з його/її сферою діяльності. Може варіювати формулювання, щоб уникнути частих повторів, проте лексичні помилки можуть спричиняти невпевненість та інакомовлення.

B1 – має достатній лексичний запас, щоб висловитись з деякими перефразуваннями на більшість тем, що зустрічаються в його/її повсякденному житті: сім'я, хобі та інтереси, робота, подорожі, останні події.

A2 – має достатній лексичний запас, щоб здійснювати звичайні повсякденні трансакції, до яких входять знайомі ситуації та теми; має достатній лексичний запас для вираження основних комунікативних потреб; має достатній лексичний запас для вирішення простих повсякденних потреб.

A1 – володіє окремими словами і фразами, пов'язаними з конкретними ситуаціями [8, с. 165,167].

На кінець 10 класу учнів мають оволодіти рівнем B1.

У наступному підпункті першого розділу хочемо звернути увагу на психолого-педагогічні передумови формування в учнів 10 класів англомовної лексичної компетентності й наскільки важливим є врахування вікових особливостей учнів старших класів.

1.2. Психолого-педагогічні передумови формування в учнів 10 класів англомовної лексичної компетентності

Формування лексичної компетентності є одним з основних завдань під час вивчення будь-якої мови. «Лексична компетентність - це здатність людини до коректного оформлення своїх висловлювань і розуміння мовлення інших, яка базується на складній і динамічній взаємодії відповідних навичок, знань і лексичної усвідомленості. Успішність формування ЛК залежить від рівня сформованості лексичних навичок, обсягу отриманих і засвоєних знань про лексику сторону мовлення і динамічної взаємодії цих складових на основі загальної мовної й лексичної усвідомленості» [16].

Процес вивчення будь-якої мови передбачає формування та засвоєння чотирьох видів мовленнєвої діяльності: письма, читання, говоріння й аудіювання. Але успішне вивчення англійської мови залежить не лише від цих чотирьох векторів, а й від комплексного засвоєння граматики, орфографії, фонетики, акцентології й словникового запасу.

Вчені зазначають, що без знань із граматики можна передати досить мало, проте без знань з лексики не можна передати нічого [35, с. 40]. І справді, чи не найбільшого значення у методиці надається технікам вивчення нових слів (вокабуляру). Стає зрозумілим той факт, що лексика є базою, підґрунтям освоєння навичок, які необхідні для ефективного читання, письма, аудіювання й звісно говоріння, тобто здійснюється формування рецептивних і репродуктивних лексичних навичок у межах визначених сфер і ситуацій відповідно до вікових особливостей учнів.

Результативність навчально-виховної роботи вчителя іноземної мови залежить від знання і врахування вікових психофізіологічних характеристик школярів; досвіду дітей у рідній мові; наявності в учнів сильної комунікативної мотивації; потенційних можливостей предмета для успішного розв'язання головних завдань початкової школи; стимуляції пізнавальної мотивації учнів, максимальної соціалізації кожної дитини, розвитку її особистості, підготовки до діалогу культур [7, с. 59].

Під час вивчення лексики необхідно сформувати такі види навичок в учнів як: *репродуктивні* (використання активного мінімуму в говорінні чи письмі згідно ситуації), *рецептивні* (розпізнавання активного мінімуму під час читання чи аудіювання). Успішність в оволодінні цими навичками залежить від наявності в учнів таких якостей: спостережливості, аналіз мовленнєвих та мовних явищ, здогадка за контекстом про значення невідомого слова, ведення словника тощо.

Не менш важливу ланку у навчанні англійської мови займає мотивація. Розрізняють *зовнішню* й *внутрішню* мотивацію. Зовнішня має два підвиди: широку соціальну й вузьку особисту мотивацію [6, с. 130]. Зовнішня мотивація

представлена впливом соціальних факторів, і зазначає ставлення до навчання як до серйозної суспільно значущої діяльності. Внутрішня ж мотивація пов'язана з оволодінням іноземною мовою та її лексикою, як інструментом пізнання та спілкування.

Тернавська Л. М. зазначає, що розуміння психолого-педагогічних передумов формування англomовної лексичної компетентності та вільного володіння іноземною мовою є надзвичайно важливим у процесі засвоєння знань з лексики. Вона відзначає, що психологічний та педагогічний аспекти є складовими компонентами процесу навчання, й тому ефективність власне навчання залежить значною мірою від них [29, с. 29].

Науковиця Чорна І. Ю. вважає процес оволодіння лексичним пластом мови включає ознайомлення з функцією слова, його формальними ознаками, значенням, тренування в використанні нових лексичних одиниць в усній і письмовій формах. Та ж дослідниця вважає, що формування лексичної компетентності передбачає коректне використання лексичних одиниць активного мінімуму в розмовній мові відповідно до комунікативної ситуації та мети спілкування, що передбачає оволодіння такими видами роботи, як: виклик лексичної одиниці з довготривалої пам'яті та відтворення лексичних одиниць в мовному потоці [32, с. 15].

Проводячи аналіз праць Кримої А. В. та Красулі А. В. можемо зрозуміти, що є можливість досягнути лексичну одиницю або на основі здогадки знайти значення з контексту. Ознайомлення з рецептивною лексикою здійснюється процесі читання на основі графічного образу слова. У процесі читання виділяється окреме слово, і на основі його форми в тексті, може бути встановлена його словникова форма, яка співвідноситься зі словниковим значенням шляхом визначення контекстуального значення [11, с. 43].

Психологія та методика є невід'ємними складниками кращого розуміння того, як працює пам'ять та мислення учнів старших класів. Педагогічні знання та прийоми сприяють ефективній організації навчання так, щоб це було ефективним для школярів підліткового віку. Биць Н. доводить думку:

«Наявність індивідуальних відмінностей мислення вимагає різних прийомів навчання. Важливу роль в опануванні іноземною мовою відіграє пам'ять. Обидва види пам'яті (короткочасна і довготривала) мають велике значення для реалізації мовленнєвої діяльності. Для ефективної організації заняття з іноземної мови слід враховувати вікові особливості уваги школярів, змінюючи форми та методи роботи на уроці» [2].

Задля розвитку мовленнєвих лексичних навичок є необхідність використання удосконалення дії учнів з лексичними одиницями в різних комунікативних ситуаціях, які включають писемну й усну форму висловлювання думок, розуміння контексту під час читання та аудіювання.

Існують підходи до навчання лексичних одиниць, які склались історично: інтуїтивний, свідомо-зіставний, функціональний.

Інтуїтивний підхід. Семантизація ЛО здійснюється шляхом встановлення зв'язку «слово-значення» безпосередньо, без опори на слово з рідної мови, автоматизація відбувається шляхом багаторазового повторення, а активізація здійснюється в умовах, які будуть наближеними до природного спілкування.

Свідомо-зіставний підхід. Визначається розкриттям значення та форми лексичної одиниці, автоматизація відбувається шляхом зіставлення з рідною мовою, перекладу, некомунікативних вправ та відповідей на запитання, самостійність висловлювання з використанням лексичних одиниць визначається завданням.

Функціональний підхід. Визначається розкриттям функцій та значення за допомогою контексту, мотивації до використання лексичних одиниць, автоматизація шляхом самостійного вибору та комбінування лексичних одиниць вже в процесі оформлення думки. Для функціонального підходу характерною рисою є використання умовно-комунікативних вправ, а нові ж ЛО застосовуються під час вивчення.

Навчання мовленнєвих навичок є важливою складовою процесу вивчення мови. Для того аби ефективно сформувані ці навички можна використовувати

різні підходи, які будуть відповідати потребам учнів та вимогам сучасного світу [16].

Педагоги визначають такі психолого-педагогічні засади формування лексичної компетентності в учнів старших класів [13]:

- розвиток пам'яті на лексику та здатності до асоціативного мислення. Учні мають вчитись запам'ятовувати нові лексичні одиниці й вчитись використовувати їх у правильному контексті.

- використання ігор та вправ на розвиток лексичної компетентності. Різноманітні вправи на запам'ятовування нової лексики та лексичних виразів й вправи на розрізнення лексичного складу мови – синонімів та антонімів складання розповідей з використанням зазначеного лексичного матеріалу – всі ці елементи допомагають учням більше й краще запам'ятовувати та розвивати лексичну компетентність учнів.

- активне використання лексичного матеріалу в різних комунікативних ситуаціях та видах мовленнєвої діяльності.

- текстова робота. Читання та аналіз текстів дозволяє учням поповнювати свій лексичний запас та розуміти доцільність використання тієї чи іншої лексеми в конкретній ситуації.

- використання інформаційно-комунікаційних технологій. Різні інтернет-застосунки та комп'ютерні програми можуть стати ефективним інструментом для формування лексичної компетентності учнів старших класів.

- індивідуальний підхід до кожного учня (особистісно-орієнтований). Важливим моментом є те, що необхідно враховувати індивідуальні особливості кожного учня, його рівень знань та особливі потреби у вивченні аспектів мови.

- створення позитивного настрою в освітньому середовищі. Дуже важливо створити дружню й комфортну атмосферу у класі, таку, щоб учні хотіли вчитись і їм це подобалось.

У підлітковому віці стає актуальною систематизація отриманих знань, засвоєння теоретичних основ різних предметів, узагальнення цих знань для

формування цілісної картини світу та розуміння філософського змісту явищ. В цей період розвитку навчання часто збільшується цікавість до самого процесу навчання та його змісту. Підлітки мають мотиви самовизначення та готовність до самостійного життя, що об'єднує соціальні та пізнавальні мотиви. Їхня мотивація є більш свідомою, оскільки вони розуміють причини, що впливають на їхнє ставлення до навчання. Старшокласники уже мають достатні навички для самостійного навчання.

Досягнувши старшого шкільного віку, учні починають розвивати дослідницький підхід до навчання та набувають вміння визначати й ставити проблеми. Саме тому в навчальному процесі старшокласники беруть активну участь у аналізі завдань, порівнюючи різні точки зору, ведуть дискусії та наводять пояснення, що стимулює їх мислення.

Один з ключових аспектів розвитку психіки учнів старших класів – це інтенсивне інтелектуальне дозрівання, при якому основну роль відіграє розвиток мислення. Осередком когнітивного розвитку старшокласників є формування вербально-логічного мислення. Відбувається перехід до більш високого рівня абстрактного і узагальнюючого мислення. Наукові концепції стають не лише об'єктом вивчення, але й інструментом пізнання. Учні цього віку володіють усвідомленою здатністю до виконання логічних операцій, таких як аналіз, синтез, порівняння, рефлексія, абстрагування, конкретизація та узагальнення.

В цьому віці абстрактне мислення учнів вже досить розвинене. Також на цьому етапі формується їх «індивідуальний стиль діяльності», який визначається як унікальна система психічних властивостей, на які особа усвідомлено або несвідомо розраховує для збалансування своєї індивідуальності та зовнішніх умов діяльності. У старшому шкільному віці особливу роль відіграє ставлення до власних здібностей, які активно порівнюються з вимогами обраної професії. Однак, для виявлення наявності певних здібностей у старшокласників, необхідно спочатку визначити їх сферу

переважних інтересів, оскільки саме там здібності реалізуються. Це важливо пам'ятати вчителям, батькам, психологам та вихователям.

Учні старшої школи розвивають свою пізнавальну сферу шляхом поліпшення здатності до зосередженості на певних об'єктах та явищах, а також подолання впливу розсіюючих чинників. Це свідчить про розвиток їхньої концентрації. Збільшується ємність, стабільність, інтенсивність зосередженості та швидкість переключення уваги, яку старшокласники свідомо розподіляють і переключають. Прогрес у цих властивостях уваги пов'язаний з розвитком логічного мислення. Однак збільшується також селективність уваги, залежність від спрямованості інтересів, а роль вольової уваги зростає. Варто зауважити, що необхідно враховувати непрохану увагу, яка зазвичай виникає через безпосередній інтерес учня, і це особливо важливо в навчанні іноземної мови.

Хочемо детальніше зупинитись на особливостях формування пам'яті в учнів старших класів. В загальному розумінні пам'ять – це відображення образів предметів та явищ у психіці людини, коли чинники вже не діють безпосередньо на органи чуття. Пам'ять являє собою велику кількість складних психічних процесів, активне володіння якими дозволяє людині використовувати потрібну їй інформацію.

Пам'ять охоплює декілька процесів, це такі як: запам'ятовування, зберігання, забування та відтворення. Розглянемо детальніше кожен з них.

Запам'ятовування. Процес збереження у пам'яті сприйнятої інформації. Розрізняють запам'ятовування довільне і мимовільне. Довільне характерне цілеспрямованим вивченням матеріалу і використанням при цьому спеціальних методів (наприклад, заучування, порівняння, повторення тощо). Мимовільне – запам'ятовування без конкретної мети.

Зберігання. Інформація, яку людина сприймає зберігається в пам'яті певний час. Збереження може бути статичним і динамічним. Динамічне виявляється в оперативній пам'яті, статичне – у довготривалій.

Забування. Забування характеризується неможливістю відтворити у пам'яті певних елементів сприйнятого матеріалу. Воно буває двох форм: неможливість пригадати, або неправильне пригадування. Швидкість забування залежить від кількості сприйнятої інформації та якості її засвоєння.

Відтворення. Відтворення доводить наявність запам'ятовування. Виділяють два види відтворення: впізнавання і пригадування. Впізнавання об'єкта відбувається під час повторного сприймання чуттями предмета чи особи, яке було сформовано у людини раніше. Пригадування відрізняється від сприймання тим, що воно здійснюється поза ним й пригадування є складнішим процесом, ніж впізнавання.

У ранньому юнацькому віці настають якісні зміни у всіх аспектах психічної діяльності. Сприймання стає цілеспрямованим і проявляється у свідомих спостереженнях за об'єктами, явищами, поведінкою, емоціями і думками. У старшокласників виявляються помітні зміни у пам'яті: з'являється перевага вербально-логічної та тривалої пам'яті, зростає контроль над пам'яттю, покращується вміння логічно запам'ятовувати, поліпшуються стратегії запам'ятовування. Успішність мимовільної пам'яті також залежить від розумової діяльності, і її роль залишається незмінною. Особливо мимовільно запам'ятовуються ті дані, які пов'язані з інтересами, потребами і майбутніми планами старшокласників [25].

В учнів старшого віку удосконалення способів запам'ятовування відбувається за рахунок свідомого використання раціональних прийомів – логічне запам'ятовування, і як наслідок зростає продуктивність пам'яті загалом. Мнемічна діяльність старшокласників поступово стає осмисленою і довільною, на відміну від учнів середньої школи. Показниками осмисленості запам'ятовування є володіння учнями прийомами і способами запам'ятовування, а також прийомами довільного відтворення, прийомами самоконтролю результатів запам'ятовування й функціонуванням метапам'яті (прим. *Метапам'ять* – сукупність механізмів, які допомагають індивіду отримати знання про функціонування власної пам'яті) [4].

Пам'ять старшокласника розділяється на дві категорії: загальну і спеціальну. Загальна пам'ять базується на використанні різних джерел інформації і охоплює широкий спектр тем. Спеціальна пам'ять, натомість, має обмежений вплив і фокусується на засвоєнні конкретних професійних знань. Учні старших класів проявляють інтерес до поліпшення своїх методів запам'ятовування, намагаються контролювати свою пам'ять і підвищувати її продуктивність.

Не менш важливу роль у формуванні лексичної компетентності має уява. У старших класах засвоєння навчального матеріалу стає складнішим і потребує активізації репродуктивної уяви, що має позитивний вплив на його розвиток. Старшокласники розвивають творчу уяву у різних сферах творчої діяльності, таких як наукова, художня, технічна тощо. Завдяки розвитку здатності до самоконтролю розумової діяльності старшокласників, уява стає керованим процесом, а її образи формуються під впливом завдань, що ставляться перед старшокласниками у навчальній та життєвій сферах.

Учні старших класів демонструють розвиток своєї уяви шляхом відкриття внутрішнього світу. Вивчення більш складного навчального матеріалу в 10-11 класах вимагає активізації як репродуктивної, так і творчої уяви. Студенти стають більш критичними до своїх творчих витворів, зосереджуючись на самоконтролі. Їм розвивається інтроспекція, спостереження за своїми переживаннями і психологічними станами. Образи уяви стають більш реалістичними і відповідають їх власним можливостям.

На старшому етапі вивчення іноземних мов велике значення має мотивація. Сучасні педагоги і психологи погоджуються з тим, що успішність і результати навчання залежать перш за все від індивідуальних потреб та мотивів: саме мотивація спонукає до цілеспрямованої активності. Психологи називають мотивацію "пусковим механізмом" будь-якої діяльності індивіда, включаючи вивчення іноземної мови.

1.3. Особливості організації змішаного навчання у процесі формування в учнів 10 класів англомовної лексичної компетентності

У сучасному світі в кожній сфері суспільної, і не лише, діяльності відбуваються суттєві зміни. Оскільки наша країна входить до європейського культурного, економічного та освітнього простору, знання хоча б однієї іноземної мови стає необхідністю для співпраці та міжкультурного спілкування. Тому, у зв'язку із пандемією та воєнними діями в Україні, вчителі все глибше і глибше опановують систему «змішаного навчання», або «Blended Learning». Загалом змішане навчання визначається як поєднання технологій і навчання в класі в рамках гнучкого підходу до навчання, який визнає переваги проведення деяких тренінгів та оцінювання онлайн, але також використовує інші режими для створення повної навчальної програми [33]. Завдяки такому виду роботи освітній процес стає доступним, гнучким, діджиталізованим, різноманітним, а найголовніше – мобільним.

Уперше звернули увагу на змішане навчання після публікації роботи К. Бонка та Ч. Грехема «Handbook of blended learning», де його визначили як поєднання традиційного й онлайн-навчання [34, с. 6].

У науковій літературі наголошується, що змішане навчання відрізняється від дистанційної форми тим, що передбачає, очне спілкування учнів з їхніми вчителями. Відповідно, необхідно продумати та розробити модель навчання, яка б дозволила максимальне використання сильних сторін безпосереднього й онлайн навчання.

Перш ніж говорити про можливі моделі змішаного навчання вважаємо за необхідне визначити його методичні переваги у процесі формування англомовної лексичної компетентності учнів.

До методичних переваг відносимо:

- розвиток критичного мислення та здібностей до самостійності у навчанні;
- гнучкість навчальної моделі, що допомагає учню обирати індивідуальний темп, кількість виконання вправ для кращого засвоєння нових слів;
- інтерактивність та ігрові форми роботи;

- різноманітність та доступність інформації; завдяки гнучкості у навчанні є можливість збільшувати обсяг матеріалу для опрацювання, пропонуючи допитливим учням додаткові завдання;
- відбувається урахування творчих особливостей учнів;
- розвиток м'яких умінь (soft skills) — зокрема, комунікативних навичок, уміння навчатися, впевненість у власних силах.

До основних недоліків впровадження змішаного навчання під час дистанційного навчання відносимо вплив на здоров'я дитини, але зменшити його негативний вплив можливо завдяки дотриманню ергономічних норм та виконання руханок та інших вправ для зняття втоми та напруги під час роботи за комп'ютером.

Існує широкий вибір моделей змішаного навчання, проте найчастіше зазначаються такі [9, с. 15]:

1. Модель обертання (ротаційна модель) – учні переміщуються між різними методами навчання. Наприклад, індивідуальна робота, групова робота над проектом. До цієї моделі входять: обертання робочих зон – учні переміщуються за місцями через визначений відрізок часу; лабораторія обертання – навчання в комп'ютерній лабораторії; перевернутий клас – учні вдома ознайомлюються із теорією, а на уроці виконують практичну частину з поясненнями вчителя; індивідуальне обертання – робота учня за індивідуальним графіком.

2. Гнучка модель – навчання переважно дистанційно, за індивідуальним графіком. Вчитель спілкується та координує роботу в онлайн-режимі. Таку модель часто обирають школи з дистанційною формою роботи.

3. Модель «самозмішування» - обрання додаткових курсів для навчання.

4. Збагачена віртуальна модель – є визначена кількість очних занять, решта часу відбувається навчання дистанційно, за самостійно обраним графіком.

5. Особистісно орієнтована модель – навчання відбувається за індивідуальними освітніми траєкторіями (учні знаходяться на навчанні очно і

використовують із електронними ресурсами або онлайн-курсами). Така модель може бути використана задля поглибленого вивчення предметів, якщо поєднується очна та екстернатна, очна та мережева форми освіти.

Варто зазначити, що роль вчителя під час будь-якої моделі змішаного навчання не зменшується. Радше вчитель стає певного роду координатором під час навчального процесу, ніж транслятором накопичених знань. Важливим для вчителя є те, що він має чітко розписати алгоритм виконання того чи іншого завдання, в той же час зазначити обсяги та теми для аудиторної та онлайн-форм навчання.

Сьогодні онлайн-застосунки дають змогу покращити сприйняття учнями нової інформації. Це ж стосується і вивчення англійської мови, зокрема вивчення лексичних одиниць. Так, наприклад, за допомогою сервісу Quizlet вивчення нових лексичних одиниць стане набагато легшим та цікавішим; Wiser.me буде зручним застосунком на етапі автоматизації знань й для виконання незвичних домашніх завдань; Canva – осучаснений «родич» PowerPoint, який має в арсеналі інтерактивні слайди, різноманітні інфографіки тощо. Ці застосунки – це лише «вершина айсбергу» всього того, чим можна зацікавити та допомогти учням краще засвоювати англomовну лексику.

Формування англomовної лексичної компетенції учнів 10 класів є складним процесом, який зумовлюється певним рядом труднощів:

- труднощі засвоєння форми лексичної одиниці (ЛО) – звукової, графічної, структурної, граматичної ([k] – cat, school, kitchen);
- труднощі оволодіння значенням ЛО – прямим, переносним, подібним, протилежним, багатозначністю (spring – весна, джерело);
- труднощі оволодіння сполучуваністю ЛО – збігом з рідною мовою, відмінністю від рідної мови (magazine - журнал);
- труднощі активного словника – синоніми, подібність форми (звукової), відмінність у сполучуваності слів (beautiful, handsome - гарний);
- труднощі пасивного словника – подібність форми (графічної), короткі (односкладові) слова, співзвучні слова (see – sea, thick - thin);

А також визначаємо труднощі пов'язані із сьогоденням:

- можлива відсутність електропостачання;
- можлива відсутність стабільного зв'язку;
- небезпека, пов'язана із непередбачуваністю агресії рф проти України.

Навчання лексики за допомогою інформаційно-комунікативних технологій дає вчителю широкі можливості в процесі вивчення англійської мови. Такий метод дозволяє розширити можливості сприймання та запам'ятовування учнями нових лексичних одиниць, а також дозволяє прийняти до уваги індивідуальні потреби учнів, темп засвоєння. Також позитивним аспектом є те, що за допомогою ІКТ можна підвищити рівень мотивації, самостійності й соціальної активності учнів.

Роль та значення досвіду викладача у роботі з електронними ресурсами для навчання є дуже важливими. Оскільки від його вмій оперувати застосунками та онлайн-платформами залежить якість сприйнятого учнями матеріалу. Потрібно слідкувати, щоб всі учні були залучені до роботи, оскільки якщо втратиться цей зв'язок, то наздогнати упущений матеріал буде надзвичайно складно і це покажеться на загальному результаті роботи учнів і роботи вчителя.

Однією з головних ролей вчителя у змішаному навчанні є надання допомоги та консультацій у виборі навчального шляху, організації та направленні навчального процесу, підготовці електронних навчальних матеріалів. Вчитель стимулює самостійну когнітивну активність учня. Змішане навчання сприяє розвитку самоосвітніх навичок та навичок пошуку необхідної інформації. Практика показує, що найбільша ефективність досягається лише за умови поєднання традиційного навчання у класі та дистанційного навчання. Змішана форма навчання допомагає значно зменшити проблему навчальних пропусків учнів, оскільки вони мають можливість самостійно опрацювати матеріали у електронному вигляді та виконати всі необхідні практичні завдання. Також змішане навчання

допомагає коригувати різнорівневий рівень знань студентів як на початковому етапі навчання, так і на етапі старшої школи.

Концепція змішаного навчання базується на оптимальному поєднанні традиційних та новітніх методів навчання. При реалізації змішаного навчання застосовуються загальні принципи традиційних методів навчання, але з використанням сучасних електронних ресурсів. Це поєднання може мати місце як на окремих етапах навчального процесу, так і на рівні всієї дисципліни. Досвід вчителів підтверджує, що використання лише «електронного дистанційного навчання» не є достатньо ефективним, оскільки відсутність «живого» спілкування з викладачем та іншими студентами, а також погана організація навчального процесу становлять проблему. Успішність освоєння матеріалу також залежить від доступності Інтернету, оскільки не завжди можна мати стабільний зв'язок із мережею, що відповідає вимогам навчання.

У цьому пункті представлено аналіз результатів анкетування серед вчителів, які викладають іноземну (англійську) мову в 10 класах, а також серед учнів 10 класів щодо використання моделі змішаного навчання на уроках іноземної мови.

Ціль анкетування – з'ясувати загальний рівень використання вчителями іноземної мови моделі змішаного навчання на своїх уроках.

Зміст анкетування – в процесі з'ясувався рівень використання змішаного навчання, а також моделі останнього (гнучка, перевернутий клас, поєднання оффлайн- і онлайн-вправ); відсоток застосування комп'ютерної підтримки під час навчання англійської мови й на яких етапах уроку; з'ясувалось чи наявний до робочого підручника аудіододаток; визначались онлайн-додатки, які використовувались або не використовувались вчителями на уроках з ІМ; за шкалою визначався рівень підготовленості до роботи в умовах змішаного навчання, а також можливі труднощі під час змішаного навчання.

Анкетування було здійснене дистанційно – за допомогою додатку docs.google.com. У анкетуванні взяло участь 15 вчителів зі шкіл міста Чернігова. Проведення відбувалось протягом лютого 2023 року (ДОДАТОК А).

Вчителі. Перше загальне питання було про те, чи використовують вчителі модель «змішаного навчання», на що 95% опитуваних дали відповідь «так», решта – «ні». В умовах війни та нещодавно закінченої пандемії навчання в будь-якому разі має продовжуватись. Можливо, відповіді «ні» пов'язані з браком устаткування, необхідного для організації змішаного навчання.

Наступне запитання прямо пов'язане із попереднім, оскільки визначає вид моделі змішаного навчання. Більшість анкетованих надає перевагу «гнучкій моделі» змішаного навчання, незначний відсоток у 5% використовує модель «перевернутий клас», 11% поєднує онлайн навчання з оффлайн за допомогою різноманітних вправ, близько 5% не використовує змішане навчання.

Наступне питання з'ясує відсоток використання ІКТ на уроках іноземної мови, маємо такі результати: 70% - «Так, використовую», 25% - «Використовую, але рідко», 5% - «Ні, не використовую».

Далі, питання пов'язане з попереднім, більшість дали відповідь, що використовують ІКТ на етапах домашнього завдання й в основній частині уроку.

Результати наступного питання показали, що більшість підручників не має додаткового матеріалу у вигляді аудіодodatка.

Наступним не менш важливим за попередні запитання є технологічна оснащеність шкіл. Результати показали, що більшість вчителів вважає школи оснащеними на високому рівні (4-5 бали), 15% зазначили оцінку 3, жоден з учасників не зазначив оцінки 1 та 2. У пункті про готовність до організації та роботи під час змішаного навчання, більшість анкетованих зазначила від 7 до 9 балів з 10 можливих.

Також було зазначено запитання щодо того, якими додатками вчителі користуються. Це такі, як: Google Forms, Jamboard, Kahoot, Quizlet, Canva,

LearningApps, Mentimeter, Wizer.me. Більшість респондентів зазначили, що часто використовують Google Forms, Canva та дещо менші кількість – Jamboard і Kahoot.

Заключне питання з'ясувало можливі труднощі під час організації та проведення моделі «змішаного навчання». 50% респондентів зазначили брак часу для розробки завдань.

Також було проведено опитування серед учнів. (ДОДАТОК Б)

Учні. У першому питанні було з'ясовано наскільки учням було б цікаво працювати на уроках англійської мови з використанням комп'ютерних вправ за 10-бальною шкалою. Більшість анкетованих, а саме 85% зазначили оцінки від 8 до 10. Решта зазначили оцінки від 5 до 7, нижчих оцінок не було.

На питання чи хотіли б учні попрацювати із запропонованим сайтом, отримали однотайну відповідь – «так».

У наступному запитанні з'ясувалось, якими застосунками користуються / вміють користуватись учні серед запропонованих: Google Forms, Jamboard, Kahoot, Quizlet, Canva, LearningApps, Mentimeter, Wizer.me. Відсоток був різним, проте майже всі учні вміють застосовувати всі перелічені додатки.

Результати анкетування учнів доводять, що учням була б цікава така форма навчання, так як 95% оцінили навчання від 8 до 10, а на питання чи

хотіли б учні попрацювати із запропонованим сайтом, 100 % відповіли, що так. Найпопулярнішими серед застосунків стали LearningApps, Wizer.me та Quizlet.

Наступний розділ присвячений методиці формування англомовної лексичної компетентності учнів 10 класів в процесі змішаного навчання, а також аналізу та розробці вправ на формування АЛК.

ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 1

Підсумовуючи викладене у цьому розділі, сформулюємо основні положення, що визначають теоретичні основи формування англомовної лексичної компетентності учнів 10 класів в процесі змішаного навчання:

Зміст навчання лексики для учнів 10 класів включає три компоненти (лінгвістичний, психологічний і методологічний), урахування яких є ключовою умовою успішного освоєння іноземної мови. Знання, рецептивні та репродуктивні лексичні навички є необхідними факторами для формування АЛК і важливі для цього процесу.

Психолого-педагогічні основи формування англомовної лексики учнів 10 класів є сприятливими для оволодіння англомовною лексичною компетенцією з комп'ютерною підтримкою.

Перевагами використання комп'ютерного засобу навчання англомовної лексичної компетенції визначаємо такі: підвищення мотивації, формування в учнів вмінь самоконтролю та самооцінки, керованість процесом формування лексичних навичок та вмінь за рахунок зворотного зв'язку та одночасного повідомлення результатів кожному учню.

РОЗДІЛ 2. МЕТОДИКА ФОРМУВАННЯ АНГЛОМОВНОЇ ЛЕКСИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ УЧНІВ 10 КЛАСІВ У ПРОЦЕСІ ЗМІШАНОГО НАВЧАННЯ

2.1. Організація процесу формування в учнів 10 класів англomовної лексичної компетентності

У методиці навчання іноземної мови виділяють два етапи формування англomовної лексичної компетентності.

Перший етап – етап ознайомлення учнів з новими лексичними одиницями. Другий етап включає автоматизацію на рівнях словоформи, словосполучення, фрази/речення й понадфразової єдності (діалогічна та монологічна).

Процес ознайомлення з новими лексичними одиницями починається із семантизації. Різноманітні способи семантизації можна поділити на дві групи: перекладні й безперекладні [18, с. 224-226]. Зазначені способи семантизації мають ряд переваг і недоліків. Знайти якийсь один найоптимальніший для кожного слова не є можливим. Насамперед це залежить від самої лексичної одиниці: форма, значення, сполучуваність у реченні, розбіжності або схожість із рідною мовою тощо. Наприклад, абстрактні поняття неможливо подати ілюстративно, у наочності. Для семантизації корисною буде комп'ютерна підтримка під час змішаного навчання, оскільки надається можливість, як для перекладної (однослівний переклад, багатослівний переклад, дефініція з транскрипцією), так і безперекладної семантизації (наочність, мовна семантизація, визначення).

На етапі автоматизації дій з лексичними одиницями основним типом вправ є умовно-комунікативні, рецептивно-репродуктивні та продуктивні вправи, в яких учень сприймає зразок мовлення (ЗМ), виконуючи такі види вправ: імітація ЗМ, підстановка у ЗМ, завершення ЗМ, відповіді на запитання, самостійне вживання ЛО у фразі/реченні; об'єднання ЗМ у понадфразові єдності – діалогічну та монологічну.

Для кожного етапу характерні специфічні методи навчання. Головною метою першого етапу є демонстрація нової лексичної одиниці в усному мовленні. Вчитель виконує це, презентуючи нову ЛО у конкретній ситуації і пояснюючи її значення. Розуміння значення ЛО визначається через відповіді учнів на питання, при цьому вони уникають використання цієї ЛО у своєму висловлюванні.

Другий етап спрямований на тренування лексичного матеріалу та розвиток лексичних навичок. На цьому етапі ставиться завдання розвивати навички точного відтворення вивченого матеріалу в типових для його функціонування мовленнєвих ситуаціях. Також акцентується на розвитку гнучкості навичок через зміну умов спілкування, що вимагає правильного використання лексичних одиниць у висловлюванні.

До вправ, що виконуються на фразовому рівні відносяться: імітація зразка мовлення (ЗМ), підстановка у ЗМ, трансформація ЗМ, завершення ЗМ, розширення ЗМ, об'єднання ЗМ в монологі, самостійне вживання ЗМ.

Метою вправ імітації зразка мовлення є виховання правильної вимови нової лексичної одиниці учнями. Вправи на підстановку у зразок мовлення використовуються для закріплення матеріалу та вироблення автоматизму у використанні лексичних одиниць у схожих ситуаціях. Вправи на завершення передбачають відтворення деформованого слова, де учні повинні відтворити початок, середину або кінцівку слова. Вправи на розширення лексичного запасу вчать учнів будувати більш широкі висловлювання у порівнянні з вивченими зразками. Ці вправи сприяють розвитку якості лексичної гнучкості учнів. Вправи на об'єднання зразків мовлення в монологі дозволяють створювати цілі висловлювання з окремих, раніше вивчених, частин, додаючи новий зміст. Такі вправи дозволяють комбінувати раніше вивчений лексичний матеріал з новими лексичними одиницями. Основною метою цих вправ є навчання учнів монологічному мовленню, використовуючи нові лексичні одиниці. Вивчення лексичного матеріалу на рівні активного словника доцільно проводити відповідно до таких етапів:

- Ознайомлення з новою ЛО – семантизація ЛО, перевірка розуміння значення ЛО, фонетичне опрацювання, демонстрація графічної форми ЛО та її запис;
- Автоматизація дій учнів з новою ЛО – на рівні словоформи / словосполучення / фрази (імітація ЗМ, підстановка у ЗМ, завершення ЗМ, розширення ЗМ, самостійне вживання); на рівні понадфразової єдності / речення (об'єднання ЗМ у монологічну та діалогічну єдність).

Вивчення лексичного матеріалу на рівні пасивного словника доцільно проводити відповідно до таких етапів:

- Ознайомлення з новою ЛО: семантизація, визначення значення за словником, контекстуальна здогадка, аналіз словотворення тощо;
- Автоматизація дій з новою ЛО: заповнення пропусків в тексті, вибір значення ЛО з кількох можливих, пошук ЛО в тексті, добір до ЛО відповідників в рідній мові.

Мовленнєва діяльність, за визначенням дослідників та методистів, представляє собою процес активного, цілеспрямованого використання мови у взаємодії людей, опосередкованого контекстом та залежного від ситуації спілкування для передачі та отримання інформації.

Виділяють чотири основні види мовленнєвої діяльності – читання, говоріння, аудіювання та письмо.

Ці види діяльності належать до різних категорій у вивченні мови: рецептивні – аудіювання та читання й продуктивні – говоріння та письмо.

Продуктивні види мовленнєвої діяльності спрямовані на відтворення й повідомлення інформації, рецептивні – на сприйняття інформації.

Читання представляє собою процес прийняття та розуміння письмового тексту, який включає в себе декодування графічних символів, перетворення буквеного коду в концептуальні образи за допомогою зовнішнього або внутрішнього мовлення.

Мета навчання читання полягає в тому, щоб учні мали навички сприймати суттєву інформацію з тексту, при цьому подолавши всі мовні та технічні труднощі, які можуть виникнути під час цього процесу. У початковій школі

навчання читання передбачає, щоб учні могли вголос і в свої думки читати короткі та прості (адаптовані) тексти, повністю розуміючи їх зміст. Такі тексти можуть містити деяку кількість невідомих слів, значення яких можна знайти у довідкових матеріалах або зрозуміти шляхом логічних висновків.

Говоріння в іноземній мові є засобом для усного спілкування, яке може виражатися як у діалогічній, так і в монологічній формі. У процесі навчання діалогічного мовлення акцент робиться на розвиток учнівської здатності взаємодіяти у мовленнєвих обмеженнях конкретної ситуації. По завершенню навчального процесу в школі учні мають вміння проводити бесіду відповідно до визначеної ситуації, а також адекватно реагувати на сприйняте, читане або почуте, використовуючи різноманітні мовні конструкції, такі як форми привітання, запрошення, привітання, вибачення, згода, заперечення та різні типи запитань і прохань.

Навчання монологічного мовлення націлене на досягнення рівня володіння навичками та вміннями, який дозволить учням без попередньої підготовки використовувати вивчені мовні засоби для реальної комунікації. Учні мають вміння створювати монологічні висловлювання, логічно та послідовно виражаючи свої думки на визначену тему відповідно до навчальної ситуації. Також важливо, щоб вони могли комбінувати елементи опису і розповіді, а також висловлювати своє власне ставлення до обговорюваного предмета мовлення.

Аудіювання представляє собою здатність розуміти усне мовлення, яке виставляється на слух. Це важливий засіб отримання знань, основа для комунікації та засіб отримання інформації.

Аудіювання, подібно до говоріння, представляє собою форму усного мовленнєвого взаємодії за характером спілкування. У контексті спілкування аудіювання, так само, як і читання, є формою реактивної мовленнєвої діяльності, відмінною від початкових видів, таких як говоріння і письмо. Внутрішні процеси аудіювання включають сприйняття на слух, увагу,

розпізнавання осмислення, ймовірне прогнозування, групування, узагальнення та утримання в пам'яті.

Аудіювання є складною мовленнєвою та пізнавальною діяльністю, що базується на вродженій здатності та розвивається в процесі особистого розвитку людини. Основною метою аудіювання є осмислення почутого повідомлення.

Через аудіювання здійснюється освоєння мовленнєвого аспекту мови, що значно полегшує навчання говоріння. В другому класі в якості аудіоматеріалів використовуються не лише усне мовлення вчителя під час уроків, але й аудіозаписи джазових мелодій, дитячих віршиків, пісень, римівок, мікро-діалогів та міні-розповідей.

Дослідниця М. Берклі-Ален виявила «ролі» слухачів:

- 1) «симулянт» - робить вигляд, що слухає;
- 2) «залежний слухач» - легко потрапляє під вплив думок і бажань інших;
- 3) «перебивала» - той, хто невинувато втручається в мовлення співрозмовника;
- 4) «занурений у себе»;
- 5) «інтелектуал» - сприймає інформацію більше розумом, що заважає емоційним і невербальним аспектами поведінки мовця [29].

Письмо сприяє формуванню вмінь говоріння та читання, враховуючи, що його мета виходить за межі простого вивчення правопису, а також включає в себе вміння виражати свої думки письмово.

У вивченні англійської мови письмо відіграє ключову роль як складова іншомовної діяльності, об'єднуючи в собі аспекти аудіювання, говоріння і читання. Це рецептивно-репродуктивний механізм, який дозволяє відтворювати іноземну мову.

До завершення старшої школи учень повинен не лише вміти дотримуватись графічних та орфографічних норм, але й вміти вставляти слова та вирази відповідно до навчальної ситуації, а також самостійно складати листи обсягом не менше 15 речень.

Розвиток навичок письма важливий на уроках англійської мови, вимагає від учнів зусиль для засвоєння графічних та орфографічних правил, а від вчителя - наполегливості, гнучкості та винахідливості. Головна мета - забезпечити учнів навичками швидкого та правильного письма, що допомагатиме їм у навчанні замість гальмування його.

Зазначені чотири основні види мовленнєвої діяльності (читання, аудіювання, говоріння, письмо) є необхідними складовими вивчення кожної мови. Лексичний пласт мови є фундаментом вивчення мови, саме тому маємо за мету формувати АЛК й при цьому розвивати всі чотири види мовленнєвої діяльності.

Під час організації змішаного навчання, комп'ютер є незамінним способом додаткового навчання. У зв'язку з цим можна запропонувати такі види вправ: розташування слів у алфавітному порядку; згадування видових понять під час називання окремого родового поняття (art – painting, sculpture, landscape, seascape etc.); повторення за диктором; тренування письмових навичок; вибір зайвого слова з ряду запропонованих; заповнення пропусків у реченнях; називання слова за його визначення або ілюстрацією; знаходження українських відповідників до сталих виразів в іноземній мові; складання словосполучень із запропонованого ряду слів тощо.

Вправи з комп'ютерною підтримкою в процесі формування лексичної компетентності школярів є корисними й зручними, бо відбувається керуваність процесом формування лексичних навичок за рахунок зворотного зв'язку (кожний учень одразу може отримати відповідь на виконане завдання); можливість виконання завдань по кілька разів; покращення процесу запам'ятовування за допомогою наочності.

Наступний пункт присвячений конкретно аналізу вправ з комп'ютерною підтримкою для формування в учнів 10 класів під час змішаного навчання.

2.2. Аналіз вправ для формування англомовної лексичної компетентності учнів 10 класів під час змішаного навчання

Під час вивчення лексичного пласту з англійської мови комп'ютер буде незамінною річчю, яка дає змогу розкрити нові можливості для творчості, як учнів, так і вчителів. Комп'ютерна підтримка є важливим елементом моделі змішаного навчання (Blended Learning).

Використання такого роду вправ робить урок (або частину його) привабливим й сучасним. Оскільки сучасна молодь спрямована на діджиталізацію, то й учням буде зручніше сприймати інформацію таким способом.

Вправа – це спеціально організоване в навчальних умовах багаторазове виконання окремих операцій, дій або діяльності з метою оволодіння іншомовною комунікативною компетентністю або її компонентами. [15, с. 181] Будь-яка вправа має (відповідно до фазової структури мовленнєвої діяльності) чітку структуру і, як правило, чотири компоненти, один з яких (другий) є не обов'язковим:

1. Завдання-інструкція до вправи.
2. Зразок виконання завдання-інструкції (факультативний компонент).
3. Виконання вправи.
4. Контроль учителем виконання учнями вправи/завдання, самоконтроль або взаємоконтроль учнів. [3]

Розрізняють типи і види вправ за певними критеріями. Виділяють основні і додаткові критерії. Спочатку представимо типи вправ за основними і додатковими критеріями у таблиці [15, с. 183].

За першим критерієм (спрямованість на прийом або видачу інформації): у *рецептивних* вправах учень сприймає вербальну інформацію по слуховому або зоровому каналу, а потім тим чи іншим способом (вибором транскрипційного значка, комунікативного значення граматичної структури або інтонаційної моделі, виконанням альтернативного тесту або тесту множинного вибору тощо) показує, що він розуміє усний або письмовий текст,

впізнає, розрізняє та ідентифікує звуки, граматичні структури тощо [15, с. 183].

Чисто *репродуктивних* вправ практично не існує, бо для того щоб щось репродукувати, слід попередньо сприйняти цю інформацію. Тому умовно безпосередньо сприйняту інформацію та її відтворення (імітацію) називають *рецептивно-репродуктивними* діями, які лежать в основі вправ з такою назвою (це сприймання і репродукція звука, інтонаційної моделі, мовленнєвого зразка тощо).

Репродуктивними називають вправи, в яких людина висловлюється (усно або письмово) на основі раніше сприйнятої інформації. Наприклад, ви побачили цікавий фільм і розповідаєте його стислий зміст друзі. Між сприйняттям і відтворенням може бути проміжок часу від кількох хвилин до кількох днів або навіть місяців чи років. У *продуктивних* вправах учень самостійно створює висловлювання різних рівнів (фрази/речення, мінітексту (понадфразової або діалогічної єдності), тексту). У вправах, що називаються *рецептивно-продуктивними*, сприйнятий попередньо текст не відтворюється, а служить стимулом для створення нового тексту учнем. Так, *наприклад*, прослухавши текст про вчинок однієї з його дійових осіб, учитель пропонує учням висловитися про те, як би вони вчинили на місці героя твору. [15, с. 184]

Розглянемо типи вправ за другим критерієм – «комунікативність».

Комунікативні вправи розглядаються як організована форма спілкування, під час якої учень виконує акт мовленнєвої діяльності в будь-якому її аспекті - аудіюванні, говорінні, читанні або письмі. Їх також називають мовленнєвими в методичній літературі.

В *умовно-комунікативних* вправах передбачається, що учні виконають мовленнєві дії в ситуативних умовах. Основні характеристики цього виду вправ включають наявність ситуації, мовленнєвого завдання (наприклад, роз'яснити щось, дати пораду, висловити дорікання, зробити комплімент, висловити захоплення і т.д.) та опору. Ситуативність визначається як особливість мовлення, де мовленнєві одиниці завжди контекстуалізуються

ситуацією і створюють потенційний контекст для певного діапазону. Їх ще можна називати умовно-мовленнєвими вправами.

В *некомунікативних* вправах учні виконують дії з мовним матеріалом поза ситуацією мовлення, зосереджуючи увагу лише на формі. [15, с. 184]

Ураховуючи те, що у загальноосвітніх закладах основною метою вивчення ІМ є формування ІКК, більшість вправ мають бути умовно-комунікативними і комунікативними. Некомунікативні вправи посідають другорядне місце. Їм бажано надавати ігрового характеру. Так, з учнями можна швидко повторити три форми неправильних дієслів у грі з м'ячем або бліц-опитуванням; замість словарних диктантів можна запропонувати учням пограти в «поле чудес» або розгадати кросворд.

За критерієм «вмотивованість» вправи можуть бути вмотивовані і невмотивовані.

У *вмотивованих* вправах завжди є мотив виконання певної дії або діяльності. Так, у прикладах 2 і 3 дія/діяльність учнів вмотивована: вони знають, для чого вони її виконують. У прикладі 1 ніякого мотиву (крім розпорядження учителя, що не є мовленнєвим мотивом) немає. Більшість некомунікативних вправ не мають мотиву, і дії, які виконують учні, є *невмотивованими*. Винятком можуть бути вправи у формі гри, бо тут мотивом є сама участь у грі або перемога в ній.

За наступним критерієм – «наявність ігрового компонента» – розрізняють три типи вправ: звичайно є вправи без ігрового компонента, особливо у старшій школі; приклади завдань-інструкцій до вправ 2 і 3 показують, що це вправи з ігровим рольовим компонентом, бо в обох прикладах учням даються ролі (в першому – усім, у другому – частині учнів). У вправа-іграх (лото, м'яч, «поле чудес», кросворд, квадрат слів тощо) немає ролей, але є гра. Тому вони й називаються вправами з нерольовим ігровим компонентом.

Часто у вправах використовуються *опори*. Це можуть бути малюнки, таблиці, карти тощо. Звичайно, є вправи, де опори не використовуються. Цей тип вправи і називається вправою без опор. Опори можуть бути природними,

тобто такими, які вживаються й тоді, коли людина розмовляє/пише рідною мовою (наприклад географічні карти, розклад поїздів, літаків тощо), або спеціально створеними (підстановча таблиця для висловлювання учня, список трьох форм дієслів, спеціально підібрані малюнки, які допомагають учневі створити розповідь, певні дані, які учневі невідомі, тощо).

Відповідно розрізняють вправи з природними опорами і вправи із спеціально створеними опорами. Якщо у вправі учні планують якусь подорож, то природною опорою може служити розклад поїздів/автобусів/літаків. У прикладі 3 спеціально створеною опорою будуть картки з даними про зарубіжного учня, без яких вправа просто не може бути реалізованою. Учні, що виступають від свого імені, не потребують таких опор, бо вони все про себе знають.

Крім типів, розрізняють *види* вправ за єдиним критерієм: операція, дія або діяльність, яку виконує учень. Представимо види вправ у таблиці 2.1 у поєднанні з типами вправ за першими двома критеріями:

- 1) «спрямованість на прийом або видачу інформації» (рецептивні, рецептивно-репродуктивні, продуктивні);
- 2) «комунікативність» (комунікативні, умовно-комунікативні, некомунікативні). граматичну структуру (ГС), лексичну одиницю (ЛО). [27]

Таблиця 2.1

Типи вправ	Види вправ
Некомунікативні рецептивні	Сприйняття й упізнавання /диференціація / ідентифікація звука, інтонаційної моделі, графеми, ЛО
Умовно-комунікативні рецептивні	Аудіювання або читання повідомлень, запитань, розпоряджень тощо на рівні фрази/ речення або мінітексту (понадфразової та діалогічної єдності)
Комунікативні рецептивні	Аудіювання або читання тесту з метою одержання інформації

Продовження Таблиці 2.1

Некомунікативні рецептивно-репродуктивні	Імітація звуків, ЛО, речень; вставка ЛО, зміна граматичної форми, переклад окремих слів/ речень; звуження і розширення речень, об'єднання простих речень у складне; складання речень з поданих слів: заучування напам'ять ЛО, речень, текстів; переказ відомого слухачам тексту
Умовно-комунікативні рецептивно-репродуктивні	Імітація зразка мовлення (ЗМ), підстановка у ЗМ, трансформація ЗМ, розширення ЗМ, завершення ЗМ, відповіді на запитання різних типів і постановка різних запитань, переказ тексту, відомого слухачам, але від імені одного з персонажів або з певними змінами
Комунікативні рецептивно-репродуктивні	Переказ тексту, невідомого слухачам
Умовно-комунікативні продуктивні	Об'єднання ЗМ (одноструктурних і різноструктурних) у понадфразову єдність; об'єднання ЗМ у діалогічні єдності (запитання – відповідь, запитання – контрзапитання, повідомлення – повідомлення, повідомлення – запитання, спонукання – згода/ відмова тощо)
Комунікативні продуктивні	Повідомлення певного факту/ фактів; опис (людини, погоди, квартири тощо); розповідь про якісь події/ факти; доказ певних положень; бесіда між учнем/ учнями і вчителем, між двома учнями, групова бесіда; написання записки, листа, короткої біографії, плану, тез виступу, доповіді і т.п.

На основі видів вправ можемо проаналізувати онлайн-застосунки, за допомогою яких формуємо англомовну лексичну компетентність учнів 10 класів в процесі змішаного навчання.

Сьогодні існує широкий спектр комп'ютерних застосунків, за допомогою яких можна створювати завдання та вправи для вивчення учнями лексики. Йдучи від простого до складного, виконуючи цікаві та яскраві вправи учень

поступово вдосконалює свої навички читання, письма та аудіювання, при цьому розвиваючи уважність та зосередженість на вправі. Складніші завдання розраховані на те, щоб виконувати їх після роз'яснення вчителем, і надалі – виконання самостійної роботи.

Критерії – це основні ознаки, на базі яких здійснюється якісна оцінка одиниць, що відбираються, з метою їх включення/виключення до відповідних мінімумів. На основі критеріїв до вправ [16, с.183], визначимо такі критерії відбору онлайн застосунків:

- можливість використання на етапі ознайомлення з новими лексичними одиницями;
- можливість використання на етапі автоматизації з новими лексичними одиницями;
- можливість працювати в оффлайн режимі (без використання інтернету);
- можливість зберегти виконану роботу на комп'ютері;
- можливість роздрукувати завдання;
- робота в індивідуальному режимі;
- робота в групах;
- привабливість інтерфейсу;
- простота й зрозумілість у використанні;
- отримання зворотнього зв'язку.

Проведемо аналіз онлайн-застосунків для формування англомовної лексичної компетентності в учнів 10 класів під час змішаного навчання. Це такі, як: Google Forms, Jamboard, Kahoot, Quizlet, Canva, LearningApps, Mentimeter, Wizer.me. Охарактеризуємо вказані інтернет-застосунки відповідно до визначених критеріїв (Таблиця 2.2).

Таблиця 2.2

	Етап ознайомлення	Етап автоматизації	Офлайн-режим	Збереження	Друк	Інд. робота	Групова робота	Інтерфейс	Простота	Фідбек
<i>Quizlet</i>	+	+	+	+	+	+	-	+	+	-
<i>Wiser.me</i>	-	+	-	+	+	+	-	+	+	+
<i>Canva</i>	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
<i>Prezi.com</i>	+	+	-	+	-	-	+	+	+	-
<i>Kahoot</i>	-	+	-	-	-	+	+	+	+	+
<i>Google Forms</i>	-	+	+	+	+	+	-	+	+	+
<i>Jamboard</i>	+	-	-	+	+	+	+	+	+	-
<i>Mentimeter</i>	+	+	-	-	-	-	+	+	+	-
<i>LearningApps</i>	+	+	+	+	+	+	-	+	+	+
<i>Coggle.it</i>	+	-	+	+	+	-	+	+	+	-

Quizlet. Підходящий за всіма критеріями, окрім групової роботи та відсутності фідбеку. Це сервіс для запам'ятовування нових ЛО у вигляді флеш-карток. Безумовно підходить для етапу ознайомлення з ЛО, оскільки він простий у використанні та зрозумілий, має підказки у вигляді невеликих малюнків.

Wiser.me. Не відповідає трьом критеріям з десяти. Підійде для етапу автоматизації, особливо для перевірки домашнього завдання й самостійної роботи. Має яскравий, привабливий інтерфейс, який можна змінювати як завгодно. У своїй структурі має широкий інструментарій: відео-матеріал та завдання після перегляду; тестові завдання; робота з ілюстраціями; є можливість додавати лінки на цікавий матеріал; можливість для широкого висловлювання тощо.

Canva. Відповідає всім зазначеним критеріям. Корисний сервіс для створення відео, інфографік, інтерактивних презентацій (можна зберегти на комп'ютері у PDF- або JPEG-форматах; якщо презентація з анімацією – завантажується у вигляді GIF), газет, логотипів, візитівок, резюме тощо. Хоча існує і платна версія, безкоштовної буде більш ніж достатньо для прояву творчих здібностей, як вчителя, так і учнів.

Prezi.com. Не відповідає чотирьом критеріям з десяти. Зручний та цікавий сервіс для показу інтерактивних презентацій. З плавними переходами і достатньою кількістю шаблонів, можна створити неповторну річ, яку учні запам'ятають надовго. Є можливість додавати різноманітні ілюстрації. По суті – це презентація-конструктор.

Kahoot. Чотири мінуси з десяти. Сервіс для створення інтерактивних, ігрових тестувань. Учням буде цікаво та незвично, оскільки відповідати вони мають на своїх телефонах. Має анімацію та ненав'язливу мелодію на задньому фоні, яку за бажанням можна змінити, або взагалі вимкнути. Підказка у вигляді фото чи малюнка є не обов'язковою. Підійде на етапах автоматизації роботи з ЛО або для домашнього виконання.

Google Forms. Два з десяти пунктів не підходять за названими критеріями. Простий та зрозумілий сервіс для опитувань або тестувань з теми (в нашому випадку для роботи з ЛО). Є можливість змінювати шрифт та задній фон з відтінками.

Jamboard. Не відповідає трьом критеріям з десяти. Зручний та корисний застосунок для наочності. Можна додавати фото, кріпити стікери з текстом, робити написи, малювати, використовувати вказівку, а також користуватись спільним доступом для того, щоб учні співпрацювали зі вчителем і робили свої правки, або записували ідеї.

Mentimeter. Цей за стосунок виявився таким, що відповідає лише половині критеріїв, але в нього є свої переваги в організації змішаного навчання. За допомогою цього додатка можна створювати презентації, які можна транслювати онлайн, через демонстрацію екрана. Цікавою є програмка, яка туди влаштована: відсканувавши поданий вчителем QR-код, учні на своїх гаджетах мають відповісти питання, яке там зазначене. Наприклад, з чим у них асоціюється певний письменник. Після того, як учні відповідають, з'являється хмаринка слів з їхніми думками.

LearningApps. Не відповідає лише одному критерію з десяти. Додаток у якому створюються вправи з різноманітним вибором шаблонів. Це такі як: знайди пару, перегляд відео або прочитання тексту з подальшим виконанням завдань, вікторини, знайди приналежність до категорії, тести, з'єднати фото з підписом чи терміном, вставити пропущені слова й пропущені літери тощо. Всі розроблені вправи можна друкувати, а в онлайн-режимі підійде для перевірки домашнього завдання. Не менш важливим є фідбек-побажання після кожної вправи, що буде заохочувати учнів навчатись далі.

Coggle.it. Не відповідає за трьома критеріями. Сервіс для створення ментальних карт, який є чудовим варіантом наочності, в якому можна писати текст, додавати ілюстрації й навіть створити квест-гру. Збереження та друк у PDF-форматі, але якщо карта вийшла більшою, ніж формат А4 – зображення буде розмитим.

Отже, було проаналізовано вправи та онлайн-застосунки/додатки для роботи з учнями 10 класів в процесі змішаного навчання. На основі результатів розроблено комплекс вправ, який представлений у наступному пункті.

2.3. Комплекс вправ для формування англомовної лексичної компетентності учнів 10 класів під час змішаного навчання за темою «Живопис. Мистецтво» («Painting. Art»)

На сьогодні вже існує значний досвід створення і використання навчальних матеріалів з іноземних мов з комп'ютерною підтримкою. Але не всі навчально-методичні комплекси мають електронний додаток. Результати анкетування вчителів показали, що більшість підручників, які вони використовують у навчальному процесі (80%), не мають додаткового матеріалу у вигляді мультимедійного додатку.

З метою дотримання усіх етапів формування англомовної лексичної компетентності було розроблено комплекс вправ за темою “Painting. Art” для учнів 10 класів закладів середньої освіти для навчання в умовах змішаного навчання.

Розробляючи комплекс вправ з формування англомовної лексичної компетентності в умовах змішаного навчання ми орієнтувалися на такі критерії за Ю.І. Пассовим:

- врахування цілей (навичка або вміння) під час визначення обов'язкового набору вправ;
- врахування етапів формування навичок та розвитку вмінь;
- врахування рідної мови;
- забезпечення керування мовленнєвими діями (з метою їх безпомилковості, використання незалежного засвоєння матеріалу);
- відповідність характеру вправ специфіці виду мовленнєвої діяльності.

Розроблений комплекс з процесу формування англомовної лексичної компетентності за темою “Painting. Art” спрямований на: формування та підтримку стійкого інтересу до вивчення англійської мови та використання

вправ на процес формування англомовної лексики; розвиток індивідуалізації навчання; підвищення ефективності формування англомовної лексичної компетентності; на створення умов ефективного навчання в умовах змішаного навчання.

Під час формування англомовної лексичної компетентності в учнів 10 класів в умовах гнучкої моделі змішаного навчання важливим є дотримання всіх етапів, а саме: етапу ознайомлення з новими лексичними одиницями та етапу автоматизації дій учнів з новими лексичними одиницями на рівні фрази та понадфразової єдності.

Розроблений комплекс складається з чотирьох блоків комп'ютерних вправ, підпорядкованих етапам формування англомовної лексичної компетентності. Цей комплекс вправ було реалізовано на авторському сайті «ENGLISH STUDIO» (ДОДАТОК В), який пропонуємо використовувати у процесі гнучкої моделі змішаного навчання.

Розглянемо детальніше вправи з метою одержання певного уявлення про суть комплексу вправ. Вправи на сайті розроблені на основі «Англійська мова (10-й рік навчання, рівень стандарту)» підручник для 10 класу закладів загальної середньої освіти / Нерсіян М.А., Піроженко А.О. – К.: Ірпінь: ТОВ «Видавництво «Перун», 2018 – 192 с. [20]

Перший блок вправ “Classwork” (ДОДАТОК Г)

Вправи цієї групи виконуються в класі онлайн під керівництвом вчителя. Або дозволяється частково виконати вправи оффлайн з підручника, за умови відсутності дистанційного навчання, а роботу над автоматизацією ЛО підсилити за допомогою вправ з сайту.

Метою *першої групи вправ* є ознайомлення та автоматизація з новими ЛО

Task 1

Пропонується для онлайн виконання на уроці або вдома для самостійного опрацювання.

Застосунок Quizlet

Інструкція: Hey, Friend! Click on the link and look at the cards. Try to remember these words. Then move to column “Writing”, make a screenshot of your result. Then move to column “Test”, make a screenshot of your results and send it to your teacher.

Примітка. Є підказки у вигляді малюнків для створення асоціації із словом. Застосунок дозволяє обирати різні режими: перегляд карток, заучування, тренування письма, правопис на слух, тест тощо.

Послідовність виконання:

1. Перейти за посиланням і вивчити нові слова.
2. Попрактикувати «Заучування».
3. Перейти в графу «Письмо», виконати, зробити скріншот і надіслати вчителю.
4. Перейти в графу «Тест», виконати, зробити скріншот і надіслати вчителю.

Слова для вивчення: artwork, breath-taking, canvas, exhibit, gig, heart-breaking, impact, masterpiece, mural, spray-painted.

Варіативна вправа. З підручника можна виконати за тим самим алгоритмом: вчитель читає слово, учні повторюють за ним, асоціюючи слово з ілюстрацією.

Друга група вправ, мета – автоматизація з ЛО.

Застосунок: Mentimeter

Інструкція: Hello, Friend! Nice to meet you there. We are learning about art more and more, so let’s start! Click on the link and go on!

Послідовність виконання:

Task 1. Be inquisitive! Follow the link and listen attentively to the teacher.

Task 2. Are you ready to answer the question? Then let’s do it! Write the first word that you associate with "art".

Task 3. Vote: Do you believe that art is unchanging? Yes/No/Not sure

Task 4 What types of art do you know? Read the sentences and say whether they are true or false about pop art. Listen to the recording and check your answers.

Другий блок вправ «Homework»

Цей блок вправ розрахований для виконання учнями завдань вдома. Вчитель отримує звітність про виконання після проходження учнями відповідних вправ на сайті. Метою вправ другого блоку є вдосконалення рецептивних і репродуктивних лексичних навичок.

Перша група вправ

Застосунок LearningApps

Інструкція: Hello, Friend! As you know, we are learning about art, so here are some exercises to practice, do them and pay attention to the instructions. Good luck!

Послідовність проходження: учень переходить за посиланням і виконує завдання. Завдання можна виконувати у будь-якому порядку.

Task 1 Translation

Follow the link and choose the correct translation of the word

1. Перейти за посиланням й знайти відповідне завдання.
2. У завданні знайти правильний переклад до зазначеного слова з чотирьох можливих варіантів відповіді.

Примітка. Вправа виконується у формі змагання-скачок, тобто на кількість правильних відповідей. Можна виконувати у індивідуальному режимі (змагання з комп'ютером) або у команді з друзями.

Слова: still life, history painting, portrait, landscape (seascape or townscape), genre painting, masterpiece.

Task 2 Find a pair

Follow the link and match the picture to the word

Слова: exhibit, painter, landscape, mural, canvas, brush, sculpture, abstract art, 2D, pastel.

Task 3 Fill in the gaps

Follow the link and fill in the gaps

Слова: seascape, artefact, heart-breaking, belong to brush (ідіома), contemporary, photography, collage, graffiti, theater, gallery.

Друга група вправ

Застосунок Wizer.me

Інструкція: Hey Friend! We continue our amazing trip through the art, so your home assignment will be to do these tasks. Click on the link and good luck!

Послідовність виконання: учень переходить за посиланням і виконує завдання.

Task 1. Answer the question. Write and record your answer

What art masterpieces do you know? Do you have favourite piece of art?

Task 2. Write the correct name of the pictures.

Find the mark in the pictures, click on it and write the correct word in the gap.

Task 3. Draw something connected to art.

Task 4. Watch the video and answer the questions.

- How many years ago the first piece of visual art was created?
- Why medieval artists made decorated iconic images of religious figures?
- From which language the term Renaissance is derived? What does it mean in this language?
- Name main features of Rococo.
- What is art for you?
- Write short review about every period of art.

Task 5. It was an interesting trip through the art. I hope you liked it and learnt some new words. Let's check it. Write 5-6 sentences about your best memories of this trip. And then record your memories.

Третій блок вправ «Get ready for the test» (ДОДАТОК Д)

Цей блок вправ розрахований для виконання учнями завдань вдома. Вчитель отримує звітність про виконання після проходження учнями відповідних вправ на сайті. Метою вправ третього блоку є вдосконалення рецептивних і репродуктивних лексичних навичок та підготовка до тесту. Завдання вчителя обов'язково надавати зворотній зв'язок у вигляді усних або письмових заохочень.

Task 1 Answer the questions.

Застосунок Kahoot

Інструкція: Hello, Friend! In this topic we are travelling through the art. So, let's revise some information with the help of this quiz. Click on the link and let's go!

1. Graffiti artists usually use:
 - Coloured paint
 - Spray paint
 - Crayons
2. What is graffiti done without permission on private property known as?
 - Vandalism
 - Black art
 - Bootlegging
3. Which ancient civilization has evidence of graffiti?
 - Greek
 - Aztec
 - Egyptian
4. Which type of music is related to graffiti?
 - Pop
 - Rock
 - Hip-hop
5. Which of these was graffiti painted from end to end?
 - The Great wall of China
 - The wall on Wall street
 - The Berlin wall
6. What is Girafitti?
 - Graffiti about animals
 - Very colourful graffiti
 - Graffiti in inaccessible places
7. The modern word graffiti is from Italian word “graffiato” which means:
 - Illegal
 - Wall

- Scratched
8. Where did modern Graffiti originated?
- Lisbon, Portugal
 - Madrid, Spain
 - New York, the USA
9. What is the most famous Graffiti artist?
- Lee
 - Banksy
 - Dondt

Варіативна вправа. Тест на сторінці 86 у підручнику Нерсіян М.А., Піроженко А.О. «Англійська мова (10-й рік навчання, рівень стандарту)»

Застосунок LearningApps

Task 2

Інструкція: Hello, Friend! We are almost at the end of our interesting journey through the art. You are going to prepare yourself for the test, so be attentive. Follow the link and good luck!

Послідовність виконання: учень переходить за посиланням і виконує завдання.

1. Перейти за посиланням
2. Над зашифрованим фото маємо дві категорії.
3. Поділити зазначені слова на категорії.
4. Наприкінці відкриється зображення.

Четвертий блок вправ «Extra» (ДОДАТОК Е)

Цей блок вправ пропонується для онлайн виконання вдома як додатковий для розширення словникового запасу учнів за темою “Painting. Art”, якість виконання не контролюється вчителем за умов змішаного навчання. Завдання вчителя обов'язково надавати зворотній зв'язок у вигляді усних або письмових заохочень. Якщо є потреба вчитель може використати ці вправи для роботи в класі або як домашнє завдання.

Перша група вправ

Застосунок Quizlet

Інструкція: Hey, Friend! Click on the link and look at the cards. Try to remember these words. Then move to column “Writing”, make a screenshot of your result. Then move to column “Test”, make a screenshot of your results.

Примітка. Є підказки у вигляді малюнків для створення асоціації із словом. Застосунок дозволяє обирати різні режими: перегляд карток, заучування, тренування письма, правопис на слух, тест тощо.

Друга група вправ спрямована на автоматизацію з ЛО.

Застосунок LearningApps

Інструкція: Hey, Friend! If you are on this page, you want to know more. Glad to see you here! Click on the link and go for knowledge!

Послідовність виконання: учень переходить за посиланням і виконує завдання після перегляду відео.

Task 1. Video 1.

Task 2. Video 1.

ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 2

Підсумовуючи викладене у другому розділі, сформулюємо висновки, які визначають методологію та організацію процесу формування англомовної лексичної компетенції учнів 10 класів під час змішаного навчання.

Було обґрунтовано використання створених вправ на всіх етапах, які є засобом навчання, що здійснюють подання інформації, контроль, оцінку і корекцію навчальних досягнень учня, та управління його навчально-пізнавальною діяльністю у процесі проходження ним завдання для досягнення поставленої мети.

Аналіз комп’ютерних програм Google Forms, Jamboard, Kahoot, Quizlet, Canva, LearningApps, Mentimeter, Wizer.me, Prezi.com та AudioBoo дав змогу зробити висновки про актуальність, простоту та зручність їх використання.

Також було розроблено комплекс вправ для всіх етапів уроку англійської мови в 10 класах в процесі змішаного навчання з детальними інструкціями (як для учнів, так і для вчителів) щодо виконання завдань.

РОЗДІЛ 3. ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНА ПЕРЕВІРКА ЕФЕКТИВНОСТІ ФОРМУВАННЯ АНГЛОМОВНОЇ ЛЕКСИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ УЧНІВ 10 КЛАСІВ У ПРОЦЕСІ ЗМІШАНОГО НАВЧАННЯ

3.1. Організація та проведення експериментального дослідження

Експериментальне дослідження потребує поетапної підготовки. Всього етапів виділяємо три: підготовчий, власне проведення експерименту та завершальний етап.

На організаційному етапі відбувався детальний аналіз наукових праць з питання формування англомовної лексичної компетентності учнів старших класів, зокрема – десятикласників. Було сформульовано гіпотезу – формування англомовної лексичної компетентності учнів 10 класів в процесі змішаного навчання буде ефективним за умови використання розробленого комплексу вправ. Метою проведення експериментального дослідження є вияв впливу запропонованих вправ на формування англомовної лексичної компетентності учнів 10 класів в процесі змішаного навчання. Завданням є застосування на практиці розробленої системи вправ та доведення їхнього позитивного впливу на формування ЛК здобувачів освіти.

У експерименті брали участь учні 10-Б та 10-Є Чернігівського ліцею №22. Для об'єктивності експерименту у вхідному і підсумковому зрізах загалом взяли участь 40 школярів: 24 учнів 10-Б класу та 16 учнів 10-Є класу, котрі вивчають АМ на непрофільному рівні. Експериментальною групою (далі – ЕГ), де проводилася апробація авторської розробки, обраний 10-Б клас. Контрольною групою (далі – КГ) стали учні 10-Є класу, котрі навчалися за звичною програмою. Експеримент відбувався у лютому-березні 2023 року.

Було запропоновано рівні оцінки сформованості ЛК в учнів 10 класів.

Початковий рівень: Учні з поверхневим розумінням ЛО не мають знань про їх характеристики та використання. Вони не в змозі визначити ЛО на рівні окремих фраз та вищих мовних одиниць, невпевнені при виборі відповідної

ЛО в контексті речення та ситуації мовлення, і не можуть утворювати словосполучення, речення чи текст з використанням ЛО.

Середній рівень: Учні мають обмежене розуміння ЛО з елементарними знаннями та труднощами у їх розпізнаванні на рівні фраз та вищих мовних одиниць. Є невпевненість при виборі відповідної ЛО у контексті речення та ситуації мовлення, а також зазнають труднощі у формуванні словосполучень, речень чи текстів з використанням ЛО.

Достатній рівень: Учні мають задовільне розуміння ЛО та їх використання, розпізнають ЛО на рівні фраз та вищих мовних одиниць, і хоча можуть допускати незначні помилки, вони впевнено вибирають відповідну ЛО у контексті речення та ситуації мовлення. Також вони здатні формувати словосполучення, речення чи тексти з використанням ЛО.

Високий рівень: Учні мають глибокі знання ЛО та їх застосування в різних типах речень. Вони успішно розпізнають ЛО серед інших ЛО у реченнях та текстах, впевнено вибирають відповідну ЛО в контексті речення та ситуації мовлення, можуть виявляти та виправляти помилки у застосуванні ЛО. Здатні швидко утворювати словосполучення, речення чи тексти з використанням ЛО.

На початковому етапі експерименту було проведено анкетування вчителів на предмет використання / не використання онлайн-застосунків під час проведення уроків. Заповнення анкет відбувалось в дистанційному режимі, за допомогою GoogleForms.

На другому етапі виконувались такі дії:

- Відбір респодентів-учасників експериментального дослідження
- Визначалась тривалість експерименту
- Проведення анкетного опитування серед учнів 10 класів та вчителів англійської мови
- Створення системи вправ задля проведення експериментального дослідження
- Проведення експериментального дослідження
- Проведення зрізу результатів навчання.

Третій етап – власне проведення експериментального дослідження. На початку відбувався збір інформації серед учнів щодо загального рівня володіння АЛК, за допомогою тестування (ДОДАТОК Ж). Далі – поступове введення учителями комплексу вправ для змішаного навчання з поясненнями та наданням інструкцій щодо виконання на різних етапах уроку (початок уроку, основна частина, завершення або етап виконання домашнього завдання).

Під час основного етапу експерименту було проведено 5 уроків, на двох з яких здійснювались зрізи – після першого уроку та після останнього. На інших заняттях впроваджувались вправи з формування ЛК за допомогою розробленого комплексу вправ, які були застосовані на різних етапах уроку.

По завершенню впровадження системи вправ було виконано зріз в контрольній та експериментальній групах.

Розробка здійснена на основі «Англійська мова (10-й рік навчання, рівень стандарту)» підручник для 10 класу закладів загальної середньої освіти / Нерсіян М.А., Піроженко А.О. – К.: Ірпінь: ТОВ «Видавництво «Перун», 2018. 192 с. Запропонований комплекс вправ не суперечить затвердженій програмі й може бути застосована в 10-му класі.

Результати здійсненого кількісного та якісного аналізу отриманих результатів охарактеризовано в наступному параграфі.

3.2. Статистична обробка та інтерпретація результатів експерименту

Головна фаза методичного експерименту присвячена практичному навчанню, під час якого проводяться організаційні та методичні заходи для перевірки рівня засвоєння на різних етапах експериментального навчання. Порівняння результатів цих заходів дозволяє об'єктивно оцінити ефективність використовуваної методики, тому важливе значення мають передекспериментальна та післяекспериментальна оцінки.

Перш ніж впровадити розроблені комп'ютерні вправи у навчальний процес, було проведено попередній експеримент у контрольній та

експериментальній групах для визначення рівня сформованості лексичних навичок. Оцінено ефективність засвоєння англомовних лексичних одиниць учнями, спираючись на кількість помилок, які вони робили під час виконання вправ.

Оцінка результатів проводилася згідно таких критеріїв:

- відповідність темі;
- правильність вживання лексичного матеріалу;
- повнота;
- зв'язність;
- різноманітність мовних зразків;
- орфографічна та граматична правильність.

Проведене дослідження мало структуру, зазначену в таблиці (Таблиця 3.1).

Таблиця 3.1

Етапи	Період проведення	Завдання етапу
Передекспериментальний	Лютий 2023 року	Визначити рівень сформованості АЛК
Експериментальний	5 уроків	Провести експериментальну перевірку й з'ясувати ефективність впровадженої методики
Післяекспериментальний	Березень 2023 року	Визначити рівень сформованості АЛК після проведеного дослідження, провести аналіз результатів

Для розрахунку коефіцієнта сформованості АЛК використаємо формулу $K=Q/N$, де Q це загальна кількість балів, яка була отримана за виконане завдання, N – максимальна кількість балів, яку можна було отримати за виконане завдання.

Аналіз передекспериментального зрізу показує, що рівень володіння АЛК як в експериментальній групі (ЕГ), так і в контрольній групі (КГ) майже однаковий – ЕГ -0,51, КГ -0,53. Такий рівень вважаємо недостатнім, тому проводимо наш експеримент за допомогою розробленого комплексу вправ.

На початку дослідження нами була висунута гіпотеза, на основі якої запроваджений комплекс вправ допоможе покращити рівень АЛК в учнів 10 класів в процесі змішаного навчання.

Ефективність перевірялась після використання запропонованого комплексу вправ. Засіб перевірки – післяекспериментальний зріз, який проводився в обох групах. Завдання були такі самі, як і в передекспериментальному зрізі, оцінювання відбувалось за такими ж критеріями. Результати подані в таблиці (Таблиця 3.2).

Таблиця 3.2

Група	Коефіцієнт передекспериментального зрізу	Коефіцієнт після експериментального зрізу	Приріст
ЕГ	0,51	0,69	0,18
КГ	0,53	0,57	0,04

Порівнявши коефіцієнти експериментальної (0,69) та контрольної (0,57) груп по завершенню експерименту, можемо стверджувати, що розроблений комплекс вправ є ефективним для процесу формування АЛК в учнів 10 класів в процесі змішаного навчання. Приріст експериментальної групи становить 0,18, а контрольної групи – 0,04.

Отже, розроблений комплекс вправ орієнтований на вивчення програмних уроків з теми “Painting. Art” для учнів 10 класів ЗЗСО. Використання розроблених завдань за допомогою онлайн застосунків (Quizlet, Wisser.me, Canva, Kahoot, Google Forms, Mentimeter, LearningApps) дозволяють учню не тільки вивчати та закріплювати нові лексичні одиниці, але й здійснювати зворотний зв'язок, самоконтроль та самооцінку своїх знань, можливість багаторазового виконання чіткої послідовності операцій з лексичними одиницями; покращення умов для запам'ятовування кожним учнем завдяки використанню різних видів наочності одночасно.

3.3. Методичні рекомендації щодо організації процесу формування англомовної лексичної компетентності учнів 10 класів під час змішаного навчання

Результати дослідження проблеми формування англомовної лексичної компетентності учнів 10 класів у процесі гнучкої моделі змішаного навчання дозволяють сформулювати такі методичні рекомендації:

- Відбір англомовного лексичного матеріалу в старшій школі повинен здійснюватися у відповідності до таких принципів: сполучуваності, частотності, багатозначності, семантичного принципу, принципів словотворчої та стройової здатності, принципів стилістичної обмеженості. Крім того вчителю англійської мови доцільно відбирати слова зважаючи на артикуляцію і орфографічні можливості старших учнів.
- Перед початком роботи необхідно встановити і надалі враховувати рівень сформованих в учнів навичок логічного мислення, комп'ютерних навичок, умінь працювати самостійно та дистанційно. Не менш важливим чинником є встановлення рівня вмотивованості учнів.
- Для забезпечення успішності процесу формування англомовної лексичної компетентності рекомендуємо використовувати на етапі вивчення нових лексичних одиниць вправу, розроблену у застосунку Quizlet

- Для ефективнішого засвоєння нових англомовних лексичних одиниць доцільно використовувати програми Mentimeter, Kahoot, LearningApps, оскільки розроблений комплекс спрямований для використання на етапі автоматизації дій учнів з новими англомовними лексичними одиницями.
- Після роботи учня за комп'ютером необхідно провести комплекс вправ з метою профілактики зорового стомлення.
- Для того, щоб організувати ефективний процес формування англомовних лексичних навичок в умовах гнучкої моделі змішаного навчання пропонуємо такі режими роботи: робота в класі здійснюється безпосередньо вчителем на початковому і заключному етапах уроку, основний етап уроку поділити між онлайн вправами (80%) та вправами, виконаними під керівництвом вчителя (20%). Вправи для домашнього завдання розподілити таким чином: 90% - вправи з сайту, 10 % - вправи для безпосередньої перевірки вчителем на уроці.
- Виконання кожної комп'ютерної вправи має бути орієнтоване на те, щоб залишити у дітей почуття завершеності роботи і відчуття прогресу в оволодінні англійською мовою.
- У разі відсутності учня в школі, він може використовувати дані вправи вдома в якості самостійної роботи й надати результати виконання вчителю, для отримання відповідної оцінки.
- На заключному етапі вчитель повинен спочатку похвалити учнів за їх успіхи, а потім звернути увагу на їх помилки під час виконання кожної вправи.

Зазначені вище методичні рекомендації допоможуть учителю успішно застосовувати розроблений комплекс вправ як прийом формування англомовної лексичної компетентності учнів 10 класів в умовах гнучкої моделі змішаного навчання.

Таким чином, учні переважно працюють самостійно, без потреби у присутності вчителя. Комунікативні завдання виконуються аудиторно, тому що для вивчення будь-якої мови необхідне обов'язкове живе спілкування та практика навичок.

ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 3

Під час проведення дослідження був здійснений експеримент з метою оцінки ефективності розробленого комплексу вправ для учнів 10 класів для формування англомовної лексичної компетентності в процесі змішаного навчання. Експеримент включав в себе вибір експериментальної групи, в якій використовувався розроблений нами комплекс комп'ютерних вправ, та контрольної групи, де навчання проводилося за звичайною традиційною методикою.

Аналіз результатів післяекспериментального навчання дозволив встановити, що розроблена методика є ефективною. Це підтверджується тим, що середня успішність учнів експериментальної групи (0,69) перевищує вказівник успішності контрольної групи (0,57).

Результати експериментального навчання свідчать про те, що використання комп'ютерних вправ позитивно впливає на формування АЛК учнів 10 класів. Дослідження дозволило визначити методичні рекомендації щодо організації процесу формування англомовної лексичної компетентності в учнів 10 класів у процесі змішаного навчання. Ці рекомендації допоможуть вчителям успішно підготуватися до уроків з комп'ютерною підтримкою та забезпечити її ефективне проведення у процесі формування АЛК в учнів 10 класів.

ВИСНОВКИ

Використання іноземної мови все більше поширюється в різних сферах суспільства, вивчення лексики стає надзвичайно важливим як основи використання іноземної мови. Хоча багато уваги було приділено методам навчання ІМ, питання формування лексичних знань за допомогою комп'ютерних вправ залишається відкритим. Це привело до необхідності проведення дослідження щодо формування англомовної лексичної компетентності учнів 10 класів загальноосвітніх шкіл.

Кваліфікаційна робота містить 3 розділи: теоретичні основи формування англомовної лексичної компетентності учнів 10 класів у процесі змішаного навчання, методика формування англомовної лексичної компетентності учнів 10 класів у процесі змішаного навчання, експериментальна перевірка ефективності формування англомовної лексичної компетентності учнів 10 класів в процесі змішаного навчання.

Проведене дослідження дає змогу дійти таких висновків:

1. Обґрунтовано поняття «компетентність» та «лексична компетентність» й визначено основні риси лексичної компетентності сучасного учня, що визначається його рівнем володіння лексичним апаратом іноземної мови в залежності від ситуацій мовлення, дотримання лексичних норм іноземної мови, глибоким розумінням семантики слів, свідомим поповненням словникового запасу та вмінням застосовувати отримані знання на практиці, враховуючи конкретні ситуації спілкування. Також опрацьовано зміст навчання лексичного пласту учнями 10 класів.

2. Визначено психолого-педагогічні передумови формування в учнів 10 класів англомовної лексичної компетентності, а саме: необхідно розвивати пам'ять на лексику та здатність до асоціативного мислення. Учні мають вчитись запам'ятовувати нові лексичні одиниці й вчитись використовувати їх у правильному контексті; використання ігор та вправ на розвиток лексичної компетентності будуть цікавим та корисним методом у вивченні ЛО; необхідно навчити учнів активно використовувати лексичний матеріал в

різних комунікативних ситуаціях та видах мовленнєвої діяльності; використання інформаційно-комунікаційних технологій є не менш важливим елементом у вивченні лексики; важливим моментом є те, що необхідно враховувати індивідуальні особливості кожного учня, його рівень знань та особливі потреби у вивченні аспектів мови.

3. Досліджено особливості організації змішаного навчання у процесі формування в учнів 10 класів англомовної лексичної компетентності. Визначено методичні переваги та недоліки у процесі формування англомовної лексичної компетентності учнів. До методичних переваг відносимо: розвиток критичного мислення та здібностей до самостійності у навчанні; гнучкість навчальної моделі, що допомагає учню обирати індивідуальний темп, кількість виконання вправ для кращого засвоєння нових слів; інтерактивність та ігрові форми роботи; різноманітність та доступність інформації; завдяки гнучкості у навчанні є можливість збільшувати обсяг матеріалу для опрацювання, пропонуючи допитливим учням додаткові завдання; відбувається урахування творчих особливостей учнів; розвиток м'яких умінь (soft skills) — зокрема, комунікативних навичок, уміння навчатися, впевненість у власних силах. До основних недоліків впровадження змішаного навчання під час дистанційного навчання відносимо вплив на здоров'я дитини, але зменшити його негативний вплив можливо завдяки дотриманню ергономічних норм та виконання руханок та інших вправ для зняття втоми та напруги під час роботи за комп'ютером.

4. Проведено детальний аналіз вправ та застосунків для формування англомовної лексичної компетентності учнів 10 класів під час змішаного навчання. Критеріями відбору онлайн застосунків стали такі: можливість використання на етапі ознайомлення з новими лексичними одиницями; можливість використання на етапі автоматизації з новими лексичними одиницями; можливість працювати в оффлайн режимі (без використання інтернету); можливість зберегти виконану роботу на комп'ютері; можливість роздрукувати завдання; робота в індивідуальному режимі; робота в групах;

привабливість інтерфейсу; простота й зрозумілість у використанні; отримання зворотнього зв'язку.

5. Розроблено комплекс вправ для формування англомовної лексичної компетентності учнів 10 класів під час змішаного навчання. Розроблений комплекс складається з чотирьох блоків комп'ютерних вправ, підпорядкованих етапам формування англомовної лексичної компетентності. Цей комплекс вправ було реалізовано на авторському сайті «ENGLISH STUDIO», який пропонуємо використовувати у процесі гнучкої моделі змішаного навчання.

6. Запроваджено розроблений комплекс вправ у навчальний процес учнів 10 класу закладів загальної середньої освіти. У експерименті брали участь учні 10-Б та 10-Є Чернігівського ліцею №22. Для об'єктивності експерименту у передекспериментальному і післяекспериментальному зрізах загалом взяли участь 40 школярів: 24 учнів 10-Б класу та 16 учнів 10-Є класу, котрі вивчають АМ на непрофільному рівні. Експериментальною групою (далі – ЕГ), де проводилася апробація авторської розробки, обраний 10-Б клас. Контрольною групою (далі – КГ) стали учні 10-Є класу, котрі навчалися за звичною програмою. Експеримент відбувався у лютому-березні 2023 року.

7. Узагальнено результати проведення експериментального дослідження. Аналіз результатів післяекспериментального навчання дозволив встановити, що розроблена методика є ефективною. Це підтверджується тим, що середня успішність учнів експериментальної групи (0,69) перевищує вказівник успішності контрольної групи (0,57).

8. А також сформульовано методичні рекомендації щодо організації формування АЛК в учнів 10 класів в процесі змішаного навчання, які допоможуть учителю успішно застосовувати розроблений комплекс вправ як прийом формування англомовної лексичної компетентності учнів 10 класів в умовах гнучкої моделі змішаного навчання.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Академічний тлумачний словник української мови / Webmezha, 2018. URL: <http://sum.in.ua/> (дата звернення: 21.10.2023).
2. Биць Н. Лекції з методики навчання іноземної мови. Львівський національний університет імені Івана Франка. Львів, 2019 – С. 6. URL: <https://pedcollege.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2020/10/lektsii-z-metodykynavchannia-inozemnoi-movy.pdf> (дата звернення: 18.08.2023)
3. Бігич О. Б. Особистісно-діяльнісний розвиток молодшого школяра на уроці іноземної мови: монографія. Київ: Вид. центр КНЛУ, 2010. 138 с.
4. Боришевський М.Й. Взаємини в учнівському колективі і формування особистості. – Київ : Генеза, 2004. 180 с.
5. Гуревич Р. С. Інформаційно-телекомунікаційні технології в навчальному процесі та наукових дослідженнях: навч. посіб. для студ. пед. ВНЗ. / ред. Р. С. Гуревич, М. Ю. Кадемія. Вінниця : ООО «Планер», 2005. 366 с.
6. Заброцький М.М. Вікова психологія. Київ, 2002. 267 с.
7. Завізена Н.К. Комп'ютеризація освіти в психолого-педагогічній літературі. *Рідна школа*. 1999. №7-8. С. 59-63.
8. Загальноєвропейські Рекомендації з мовної освіти: вивчення, викладання, оцінювання. URL: http://www.khotivnkv.edukit.kiev.ua/Files/downloads/zagalnoyevrop_rekom.pdf (дата звернення: 07.11.2023)
9. Пасічник О., Єлфімова Ю., Чушак Х., Шинаровська О., Донець А. Змішане навчання у закладах професійної (професійно-технічної) освіти : навч.-метод. посіб. Київ. 2021. 92 с.
10. Коваль Т. І. Підготовка викладачів вищої школи: інформаційні технології в педагогічній діяльності : навч.-метод. посіб. / Т. І. Коваль. Київ: Вид. центр НЛУ, 2009. 380 с.
11. Красуля А. В., Кримова А.В Шумило А. О. Застосування мобільних технологій з метою розвитку іншомовної лексичної компетентності студентів

при вивченні англійської мови. *Теоретична і дидактична філологія*. Переяслав, 2020. С. 49–59.

12. Кучерук О. Формування лексичної компетентності учнів у процесі навчання української мови з використанням методу проєктів. URL: <http://eprints.zu.edu.ua/pdf> (дата звернення: 14.03.2023)

13. Леонтян М.А. Поняття «компетенція» і «компетентність» у теорії освіти. *Наукові праці Чорноморського державного університету імені Петра Могили комплексу «Києво-Могилянська академія», 2012. С. 73–75. URL: <http://pednauki.chdu.edu.ua/article/viewFile/81299/76766> (дата звернення: 03.11.2023)*

14. Методика викладання англійської мови: навч.-метод. посіб. для студ. ВНЗ / уклад. Холод І. В. Умань : Візаві, 2018. 165 с.

15. Методика навчання іноземних мов і культур: теорія і практика : підручник для студ. класичних, педагогічних і лінгвістичних університетів / Бігич О. Б., Бориско Н. Ф., Борецька Г. Е. та ін./ за загальн. ред. С. Ю. Ніколаєвої. Київ : Ленвіт, 2013. 590 с.

16. Методика навчання іноземних мов і культур: теорія і практика : підручник для студ. класичних, педагогічних і лінгвістичних університетів / Бігич О. Б., Бориско Н. Ф., Борецька Г. Е. та ін./ за загальн. ред. С. Ю. Ніколаєвої. Київ : Ленвіт, 2013. 590 с. С.217-218

17. Методика навчання іноземних мов у загальноосвітніх навчальних закладах: підруч. / Л. С. Панова та ін. Київ, 2010. 328 с.

18. Методика формування міжкультурної іншомовної комунікативної компетенції: Курс лекцій : навч.-метод. посіб. для студ. мовних спец. осв.-кваліф. рівня «магістр» / за ред. С. Ю. Ніколаєвої. Київ : Ленвіт, 2011. 344 с.

19. Ніколаєва С. Ю. Методика викладання іноземних мов у середніх навчальних закладах / С. Ю. Ніколаєва. Київ: Ленвіт, 2002. 328 с. URL: <http://elcat.pnpu.edu.ua/docs/Nikolayeva.pdf> (дата звернення: 29.09.2023)

20. Нерсіян М.А., Піроженко А.О. Англійська мова (10-й рік навчання, рівень стандарту): підручник для 10 класу закладів загальної середньої освіти. Київ: Ірпінь : ТОВ «Видавництво «Перун», 2018. 192 с.
21. Новосьолова В. Особливості роботи з формування лексичної компетентності учнів основної школи на уроках української мови. Українська мова і література в школі. 2014. №7. С.12–19.
22. Організація освітнього процесу із застосуванням технологій дистанційного навчання у 2020/2021 навчальному році: методичні рекомендації. За заг. ред. В. І. Шуляра. Миколаїв : ОППО, 2020. 108 с.
23. Панова Л. С. Методика навчання іноземних мов у загальноосвітніх навчальних закладах. Київ: Видавничий центр «Академія», 2010. 327 с.
24. Програма з іноземних мов загальноосвітніх та спеціалізованих навчальних закладів 10-11 класи. URL: https://osvita.ua/doc/files/news/589/58921/inozemni-movi-10-11-19_09_2017.pdf (дата звернення: 03.04.2023)
25. Профільне навчання іноземної мови учнів старшої школи : метод. рек. / Т. К. Полонська. К.: Педагогічна думка, 2014. 80 с.
26. Роберт І. Сучасні інформаційні технології в освіті. *Школа-Пресс*. 2004.
27. Сіранчук Н. До проблеми створення методичної системи формування лексичної компетентності учнів. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія»*, 2020. С.303–306
28. Смоліна С. В. Методика формування іншомовної лексичної компетенції. *Іноземні мови*, 2010. №4. С. 16-23.
29. Тернавська Л. М., Шауерман О. А. Формування іншомовної лексичної компетентності студентів немовних ВНЗ засобами фразеології. *Вісник Дніпропетровського університету імені Альфреда Нобеля*, 2015. С. 188–192
30. Українська мова (за професійним спрямуванням): методичні вказівки та завдання для студентів напряму підготовки «Побутове обслуговування»/ упор. Л.П. Богославець. К. : КНУТД, 2013. 87с.

31. Федоренко Ю.П. Формування комунікативної компетенції старшокласників на сучасному етапі. *Збірник наукових праць Полтавського державного педагогічного університету ім. В. Г. Короленка*. Полтава, 2004. – С. 82–87.
32. Чорна І. Ю. Формування у майбутніх маркетологів англomовної лексичної компетентності в письмі засобом кейс-технології: дис. На здоб. Наук. Ступ. Канд. Пед. Наук. Тернопіль, 2017.
33. Banados E. A. Blended-learning pedagogical model for teaching and learning EFL successfully through an online interactive multimedia environment / E. A. Banados // *CALICO Journal*. 2006. № 23 (3). P. 533–550.
34. Bonk C.J. & Graham C.R. *Handbook of blended learning : Global perspectives, local designs*. San Francisco, CA : Pfeiffer Publishing, 2006. 571 p.
35. Caro, K., & Rosado, N. (2017). Lexis, lexical competence and lexical knowledge: a review [Electronic resource] / *Journal of Language Teaching and Research*, 8(2), P. 205-213. – Access mode : <https://doi.org/10.17507/jltr.0802.01>. – (28.08.2023).
36. Cuddon, J. A. *A dictionary of literary terms and literary theory* [Electronic resource] / John Wiley & Sons, 2013. 802 p. URL: https://www.academia.edu/7012145/A_Dictionary_of_Literary_Terms_and_Literary_Theory. – (11.10.2023).
37. Fooziyeh Rasouli, Khadijeh Jafari. A Deeper Understanding of L2 Vocabulary Learning and Teaching [Electronic resource]: A Review Study. *International Journal of Language and Linguistics*. Vol. 4, No. 1, 2016, pp. 40-46. URL: <http://article.sciencepublishinggroup.com/html/10.11648.j.ijll.20160401.16.html> (07.11.2023)
38. Hamp-Lyons, L. *English for Academic Purposes. Handbook of Research on Second Language Learning and Teaching*, 2011, 89-105.
39. Nation, I.S.P. *Teaching and Learning Vocabulary in Another Language* [Electronic resource] / Cambridge: Cambridge University Press, 2001. 477 p. – URL: <http://catdir.loc.gov/catdir/samples/cam031/2001269892.pdf>. – (11.02.20).

40. Samuda Virginia, Bygate Martin. *Tasks in Second Language Learning* / Virginia Samuda, Martin Bygate. Palgrave Macmillian, 2008. 308 p.
41. Syam Choudhury, Anindya. (2015). *Second/Foreign Language Lexical Competence: Its Dimensions and Ways of Measuring it*. [Electronic resoure] / imanager's Journal on English Language Teaching. 5. P. 34-42. – Access mode : https://www.academia.edu/20629183/Second_Foreign_Language_Lexical_Compentence_Its_Dimensions_and_Ways_of_Measuring_It. – (30.10.2023).

АНОТАЦІЇ

Сай К. Формування англомовної лексичної компетентності учнів 10 класів закладів загальної середньої освіти в процесі змішаного навчання

Проблема формування англомовної лексичної компетентності учнів 10 класів в умовах змішаного навчання зосереджена в багатьох працях, проте жодна з них не обґрунтовує її цілком, тому необхідність в обґрунтуванні та методичному забезпеченні процесу формування англомовної лексичної компетентності учнів 10 класів в умовах змішаного навчання, з одного боку, та відсутність відповідних досліджень, з іншого боку, визначають актуальність роботи.

Об'єктом дослідження є процес формування англомовної лексичної компетентності учнів 10 класів.

Предметом є організація процесу формування англомовної лексичної компетентності учнів 10 класів в умовах змішаного навчання з використанням авторського сайту «ENGLISH STUDIO».

Мета дослідження – є вивчення теоретичних основ, розробка комплексу вправ для учнів 10 класів загальноосвітніх навчальних закладів на основі гнучкої моделі змішаного навчання та впровадження розробленої методики у навчальний процес.

Дослідження присвячене формуванню англомовної лексичної компетентності учнів 10 класів в процесі змішаного навчання (Blended Learning). Розглянуто теоретичні основи формування АЛК в учнів 10 класів в ЗЗСО за допомогою гнучкої моделі змішаного навчання, також презентовано методику формування лексичної компетентності за допомогою спеціально розробленого комплексу вправ, які розміщені на авторському сайті «ENGLISH STUDIO». У роботі проведено дослідження експериментальної перевірки розробленої методики, яка показала ефективність. Також запропоновано методичні рекомендації для вчителів щодо організації процесу формування

англомовної лексичної компетентності учнів 10 класів в процесі змішаного навчання.

Ключові слова: лексична компетентність, учні 10 класів, формування АЛК, змішане навчання, інформаційно-комунікаційні технології, онлайн-застосунки / додатки.

SUMMARY

Sai K. Formation of English-language lexical competence of students of the 10th grade of general secondary education institutions in the process of blended learning

The problem of the formation of English-language lexical competence of 10th grade students in the conditions of blended learning is concentrated in many works, but none of them substantiates it entirely, therefore, the need for substantiation and methodological support for the process of formation of English-language lexical competence of 10th grade students in the conditions of blended learning, on the one hand, and the lack of relevant research, on the other hand, determine the relevance of the work.

The object of the research is the process of formation of English-language lexical competence of 10th grade students.

The subject is the organization of the process of formation of English-language lexical competence of 10th grade students in the conditions of blended learning using the author's site "ENGLISH STUDIO".

The purpose of the study is to study the theoretical foundations, develop a set of exercises for students of 10 grades of secondary schools based on a flexible model of blended learning and implement the developed methodology in the educational process.

The study is devoted to the formation of English-language lexical competence of 10th grade students in the process of blended learning. The theoretical foundations of the formation of English-language lexical competence in 10th grade students in general secondary schools with the help of a flexible model of blended learning are considered, and the methodology for the formation of lexical competence with the help of a specially developed set of exercises, which are posted on the author's site "ENGLISH STUDIO", is presented. The qualification work conducts a study of experimental verification of the developed methodology, which showed effectiveness. Methodological recommendations for teachers on the organization of

the process of formation of English-language lexical competence of 10th grade students in the process of blended learning are also proposed.

Keywords: lexical competence, 10th grade students, formation of English-language lexical competence, blended learning, information and communication technologies, online applications.

ДОДАТКИ

ДОДАТОК А

1. Чи використовуєте Ви у навчанні учнів модель «змішаного навчання»?

- Так
- Ні

2. Яку модель змішаного навчання використовуєте?

- Гнучка модель
- Перевернутий клас
- Поєдную онлайн навчання з оффлайн у вигляді різних вправ
- Не використовую змішане навчання

3. Чи використовуєте Ви комп'ютерні технології у навчанні англійської мови?

- Так, використовую
- Ні, не використовую
- Використовую, але рідко

4. Якщо використовуєте, то на яких етапах уроку?

- Початковий етап
- Основна частина
- Заключна частина
- Етап домашнього завдання
- Не використовую

5. Чи є до підручника мультимедійний додаток?

- Так
- Ні

6. Зазначте, які із поданих застосунків Ви використовували на уроках

- Quizlet
- Wizer.me
- Canva
- Prezi.com
- Kahoot
- Google Forms

- LearningApps
- Jamboard
- AudioBoo
- Mentimeter

7. Наскільки Ви вважаєте школу технічно оснащеною для організації змішаного навчання? (1-5)

8. Наскільки Ви вважаєте себе підготовленим для роботи в умовах змішаного навчання на цифровому рівні? (1-10)

9. Які можливі труднощі під час організації та проведення моделі змішаного навчання?

ДОДАТОК Б

1. За 10-бальною шкалою визначте, наскільки цікаво Вам було б працювати із онлайн-застосунками на уроках англійської мови. (1-10)

2. Чи хотіли б Ви працювати із представленим сайтом?

- Так
- Ні
- Свій варіант

3. Зазначте, якими із поданих застосунків Ви користувались / користуєтесь:

- Quizlet
- Wizer.me
- Canva
- Prezi.com
- Kahoot
- Google Forms
- LearningApps
- Jamboard
- AudioBoo
- Mentimeter

ДОДАТОК В

Welcome!

Hello Friend! We are glad to see you on our website.

With our help you will become the smartest expert of English. Let's begin!

ДОДАТОК Г

[Task 1](#)

[Task 2](#)

Task 1

Hey, Friend! Click on the link and look at the cards. Try to remember these words. Then move to column "Writing", make a

screenshot of your result. Then move to column "Test", make a screenshot of your results and send it to your teacher.

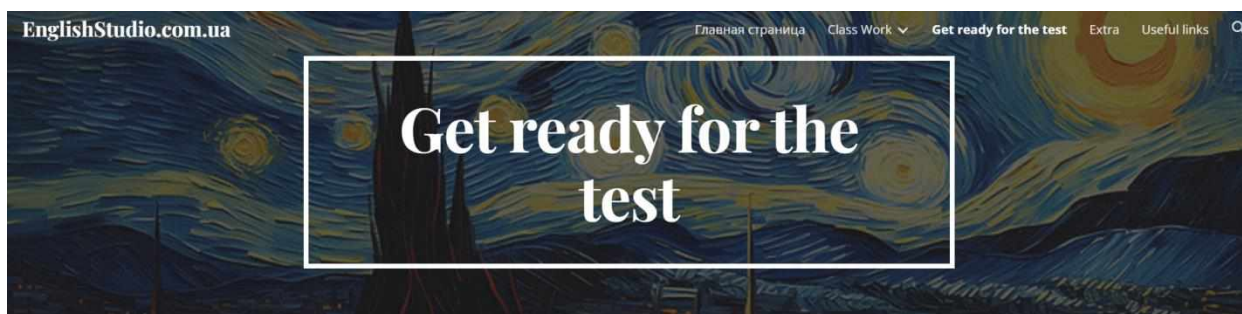

Task 2

Hello, Friend! Nice to meet you there. We are learning about art more and more, so let's start! Click on the link and go on!

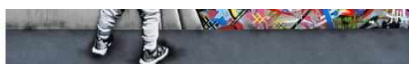

ДОДАТОК Д

Task 1

Hello, Friend! In this topic we are travelling through the art. So, let's revise some information with the help of this quiz. Click on the link and let's go!

Task 2

Hello, Friend! We are almost at the end of our interesting journey through the art. You are going to prepare yourself for the test, so be attentive. Follow the link and good luck!

ДОДАТОК Е

Task 1

Hey, Friend! Click on the link and look at the cards. Try to remember these words. Then move to column "Writing", make a screenshot of your result. Then move to column "Test", make a screenshot of your results.

ДОДАТОК Ж

Match the word with its definition.

1. *Painting*

- a) a picture made using very small pieces of glass or stone
- b) a picture made using a paint
- c) pots, bowls etc made of clay

2. *Drawing*

- a) a work of art made of stone, metal, wood
- b) a picture made using a camera
- c) a picture drawn with pencils or pens

3. *Photograph*

- a) a picture made using paint
- b) a picture made using a camera
- c) a picture made by sticking paper, cloth or other pictures onto a surface

4. *Mosaic*

- a) pots, bowls etc made of clay
- b) a picture made using very small pieces of glass or stone
- c) a picture drawn with pencils and pens

5. *Collage*

- a) a work of art made of materials such as stone, metal or wood
- b) a picture made by sticking paper, cloth or other pictures onto a surface
- c) a picture made using paint

6. Sculpture

- a) a work of art made of stone, metal or wood
- b) pots, bowls etc made of clay
- c) a picture made using small pieces of glass or stone

7. Ceramics

- a) a picture made using a camera
- b) a picture made using paint
- c) pots, bowls etc made of clay

8. Work of art

- a) style b) painter c) masterpiece

9. Painting

- a) picture b) museum c) show

10. Artist

- a) style b) show c) painter

11. Depict

- a) outstanding b) picture c) show

12. Art gallery

- a) draw b) painter c) museum

13. Paint

- a) draw b) style c) painter

14. Type

- a) style b) outstanding c) draw

15. *Prominent*

a) masterpiece b) outstanding c) picture

Choose "True" or "False".

16. *An artist is a person who can make art.*

a) True b) False

17. *Where can I see some paintings?*

At school, of course!

a) True b) False

18. *A picture you draw is called a painting.*

a) True b) False

19. *Many children like to draw with crayons.*

a) True b) False

20. *A picture you paint is called a drawing.*

a) True b) False